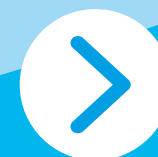

Jaarverslag 2018

Inhoud

Vewin jaarverslag 2018

Profiel _____	3
Voorwoord _____	5
Activiteiten 2018 _____	7
Organisatie _____	28
Lijst met afkortingen _____	30
Jaarrekening _____	31
Colofon _____	53

Profiel

Vewin, de Vereniging van waterbedrijven in Nederland, heeft als belangrijkste taak het behartigen van de belangen van de Leden – de tien Nederlandse drinkwaterbedrijven – in Den Haag en Brussel. Als belangenbehartiger voor de drinkwatersector heeft Vewin in Den Haag en Brussel uitgebreide contacten op ambtelijk, bestuurlijk en parlementair niveau. Binnen de vereniging worden de koers en het beleid in nauwe samenspraak met het Bestuur bepaald. Vewin heeft een onafhankelijke voorzitter. Het Vewin-bureau staat onder leiding van een directeur die door het Bestuur is benoemd. Het Vewin-bureau (totaal 18,4 fte) zetelt in Den Haag en heeft – samen met de Unie van Waterschappen (UvW) – ook een kantoor in Brussel.

Ambitieuw, strategisch en innovatief

Drinkwater is een eerste levensbehoefte. De Nederlandse drinkwaterbedrijven leveren aan ruim 8 miljoen huishoudens en bedrijven continu (7 x 24 uur) gezond, lekker en betaalbaar kraanwater. Zij behoren kwalitatief en organisatorisch tot de wereldtop. Innovatie is voor de drinkwatersector essentieel. Zowel het drinkwater als de bedrijven genieten een groot vertrouwen. De drinkwatersector is trots op deze positie.

De strategie van Vewin is gericht op:

- effectieve en efficiënte belangenbehartiging in de Haagse en Brusselse netwerken;
- optimale informatievoorziening voor de Leden.

Samenwerking

KWR Watercycle Research Institute (KWR) is het nationale kenniscentrum voor de drinkwatersector. Vewin en KWR werken nauw samen in de Vewin-Stuurgroepen en in de themagroepen van KWR. Ook is er nauw contact met de Vereniging van Rivierwaterbedrijven (RIWA), die de specifieke belangen van de rivierwaterbedrijven behartigt. De RIWA-koepel omvat de stroomgebieden van de Rijn, Maas en Schelde.

De belangen van de waterbedrijven liggen in vele opzichten in het verlengde van de belangen van andere (maatschappelijke) organisaties. Vewin werkt daarom samen met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Unie van Waterschappen (UvW), het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), AquaMinerals, consumentenorganisaties en de netwerksectoren Kabels, Telecom en Energie.

Verder werkt Vewin samen met vertegenwoordigers van de chemische- (VNCI en VEMMW), bestrijdingsmiddelen- (NEFYTO) en geneesmiddelenindustrie (VIG), natuur- en milieuorganisaties (Natuurmonumenten), de Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland (LTO), het Netherlands Water Partnership (NWP), het Keurings Instituut voor Waterleiding Artikelen (KIWA) en andere brancheorganisaties.

Voor de belangenbehartiging in Brussel is Vewin lid van en actief in EurEau en CEEP.

Oorsprong

Vewin is op 18 november 1952 opgericht. Nederland telde toen 198 drinkwaterbedrijven, waarvan er 177 lid waren van de vereniging. Op dit moment kent Nederland tien drinkwaterbedrijven, die alle zijn aangesloten bij Vewin. Samen produceren zij jaarlijks ruim 1,1 miljard m³ betaalbaar, schoon en veilig drinkwater (1952: 0,4 miljard m³).

Figuur 1: Distributiegebieden

Voorwoord

Peter van der Velden

Voor de Nederlandse watersector, waaronder de drinkwaterbedrijven, gaat 2018 de geschiedenisboeken in als een jaar van grote droogte. De drinkwatervoorziening is onder deze omstandigheden zeer robuust gebleken en de klant heeft er niet of nauwelijks gevolgen van ondervonden. Maar de droge zomer heeft eens te meer duidelijk gemaakt dat de toekomstige beschikbaarheid van voldoende, kwalitatief goed zoet water in alle delen van het land geen vanzelfsprekendheid is.

Dit onderstreept ook de relevantie van de agenda van Vewin. Kwaliteit, leveringszekerheid en betaalbaarheid vormen de rode draden van die agenda. Veel is afhankelijk van goede bescherming van de bronnen van ons drinkwater: het grond- en oppervlaktewater dat wordt gebruikt om drinkwater te maken. Die bronnen zijn niet vrij van bedreigingen. Afgelopen zomer sprong de problematiek van de verzilting in het oog, leidden lage rivierstanden tot hogere concentraties verontreinigingen en werden bij een aantal grondwaterwinningen de vergunningen overschreden. Door de klimaatverandering kunnen deze problemen in de toekomst vaker voorkomen.

De bedrijven en de sector hebben de leerpunten van de droge zomer breed in kaart gebracht. Deze worden ook benut aan de Beleidstafel Droogte die het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) heeft ingesteld om de lessen van de droogteperiode beleidsmatig te vertalen.

In februari ontvingen wij minister van Cora van Nieuwenhuizen van IenW voor een kennismakingsbezoek aan onze sector. Zij bezocht het inlaatpunt van Dunea in Brakel. Wij waren verheugd dat zij kort daarop toezegde aan de Tweede Kamer te streven naar nieuwe bestuurlijke afspraken op het vlak van waterkwaliteit. Dat is uiterst belangrijk voor de toekomstige beschikbaarheid van voldoende en vooral ook kwalitatief goed zoet water. Inmiddels zijn 'versnellingstafels' ingesteld om deze concreet vorm te geven. Belangrijke thema's zijn opkomende stoffen, medicijnresten, nitraat en gewasbeschermingsmiddelen.

Foto: Minister Cora van Nieuwenhuizen brengt een kennismakingsbezoek aan de drinkwatersector.

Voor Vewin zijn duidelijke afspraken over inzet, resultaten en financiering topprioriteit waaraan wij graag meewerken.

Een andere belangrijke mijlpaal afgelopen jaar was het uitsluiten van mijnbouw in grondwaterbeschermingsgebieden en boringvrije zones in de Structuurvisie Ondergrond (STRONG). Voorts bevestigde het kabinetsperspectief NOVI dat drinkwater een nationaal belang is. Dat zijn belangrijke stappen, maar in beide gevallen vinden we wel dat verdere versterking en uitwerking noodzakelijk is.

In Brussel heeft het Europees Parlement goede voortgang geboekt in het proces van herziening van de Drinkwater-richtlijn. Op een aantal essentiële punten wil het parlement de voorstellen van de Commissie verbeteren. Vewin heeft daar intensief voor gelobbyd, onder andere tijdens het werkbezoek van rapporteur Michel Dantin van het Europees Parlement aan

de Nederlandse drinkwatersector in mei.

Helaas boekten wij geen succes bij het voorkomen van een verdere verhoging van de belastingdruk op drinkwater. Na de recente verhoging van de btw bestaat de consumentenprijs van drinkwater voor bijna 30% uit belastingen. Twintig jaar geleden was dat nog maar zo'n 15%. De consument profiteert zo niet van de vrijwel voortdurende efficiencyverbetering van de drinkwaterbedrijven. Wij vinden dat niet passend voor een gezond én duurzaam product als drinkwater en zullen ons blijven verzetten tegen de hoge en stijgende lastendruk op ons mooie product.

Peter van der Velden
Voorzitter

'De droge zomer heeft duidelijk gemaakt dat de beschikbaarheid van voldoende, goed zoet water niet vanzelfsprekend is.'

Activiteiten 2018

Belangrijk jaar voor
waterkwaliteit
van de toekomst

Inleiding

In 2018 werden belangrijke stappen gezet om de toekomstige waterkwaliteit en drinkwatervoorziening te verzekeren. In Brussel ging het proces van herziening van de Drinkwaterrichtlijn van start. In Den Haag werden versnellingstafels ingesteld om nieuwe bestuurlijke afspraken over waterkwaliteit vorm te geven. Het kabinetsperspectief NOVI verankerde de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening als nationaal belang. In alle gevallen was sprake van een eerste stap die moet worden gevolgd door verdere uitwerking op weg naar concrete resultaten.

Genoemde voorbeelden illustreren dat voor de drinkwatervoorziening relevant beleid tot stand komt in Den Haag én Brussel. Dat is het werkterrein van Vewin, de vereniging van de tien Nederlandse drinkwaterbedrijven. Vewin behartigt de belangen van de Nederlandse drinkwatersector bij overheid, parlement en andere stakeholders. In Den Haag gebeurt dat vanuit het kantoor aan de Bezuidenhoutseweg, in Brussel vanuit het gezamenlijke bureau van Vewin en de Unie van Waterschappen. De uit te dragen standpunten worden voorbereid in nauw overleg met de Leden, in stuurgroepen en in het Bestuur van Vewin.

Dit hoofdstuk schetst de inzet en geboekte resultaten van de lobby van Vewin op een reeks van voor de drinkwatersector belangrijke dossiers, die in 2018 aan de orde waren met waar relevant een doorkijk naar 2019.

Droogte

De zomer van 2018 was de droogste zomer sinds 2003 en 1976. Op 2 augustus is op landelijk niveau - conform het 'Landelijk draaiboek waterverdeling en droogte' - opge-

schaald naar niveau 2 (feitelijk watertekort). Hierdoor kwam de coördinatie van de waterverdeling bij het Managementteam Watertekorten (MTW) te liggen. Op uitnodiging van het ministerie van IenW participeerde Vewin namens de tien drinkwaterbedrijven als crisispartner in het MTW. Hiertoe vond nauw overleg en afstemming plaats tussen Vewin en de bedrijven. Een aantal oppervlaktewaterbedrijven had als gevolg van de aanhoudende droogte te kampen met verzilting van de bronnen. In Oost-Nederland (waar grondwater de bron is) stonden maand- respectievelijk jaarvergunningen onder druk. Meerdere bedrijven hadden te maken met drukverlagingen als gevolg van toenemend waterverbruik.

In reactie op de droogte-problematiek heeft de minister van IenW een Beleidstafel Droogte ingesteld. Doel is om te leren voor toekomstige periodes van watertekort, met mogelijk nieuw, dan wel aangepast, beleid als gevolg. De drinkwatersector neemt deel aan de Beleidstafel.

In opdracht van Vewin is een procesevaluatie over het gezamenlijk optreden van en binnen de drinkwatersector tijdens de afgelopen droogteperiode uitgevoerd.

Op uitnodiging van het ministerie van IenW participeerde Vewin namens de drinkwaterbedrijven als crisispartner in het Managementteam Watertekorten.

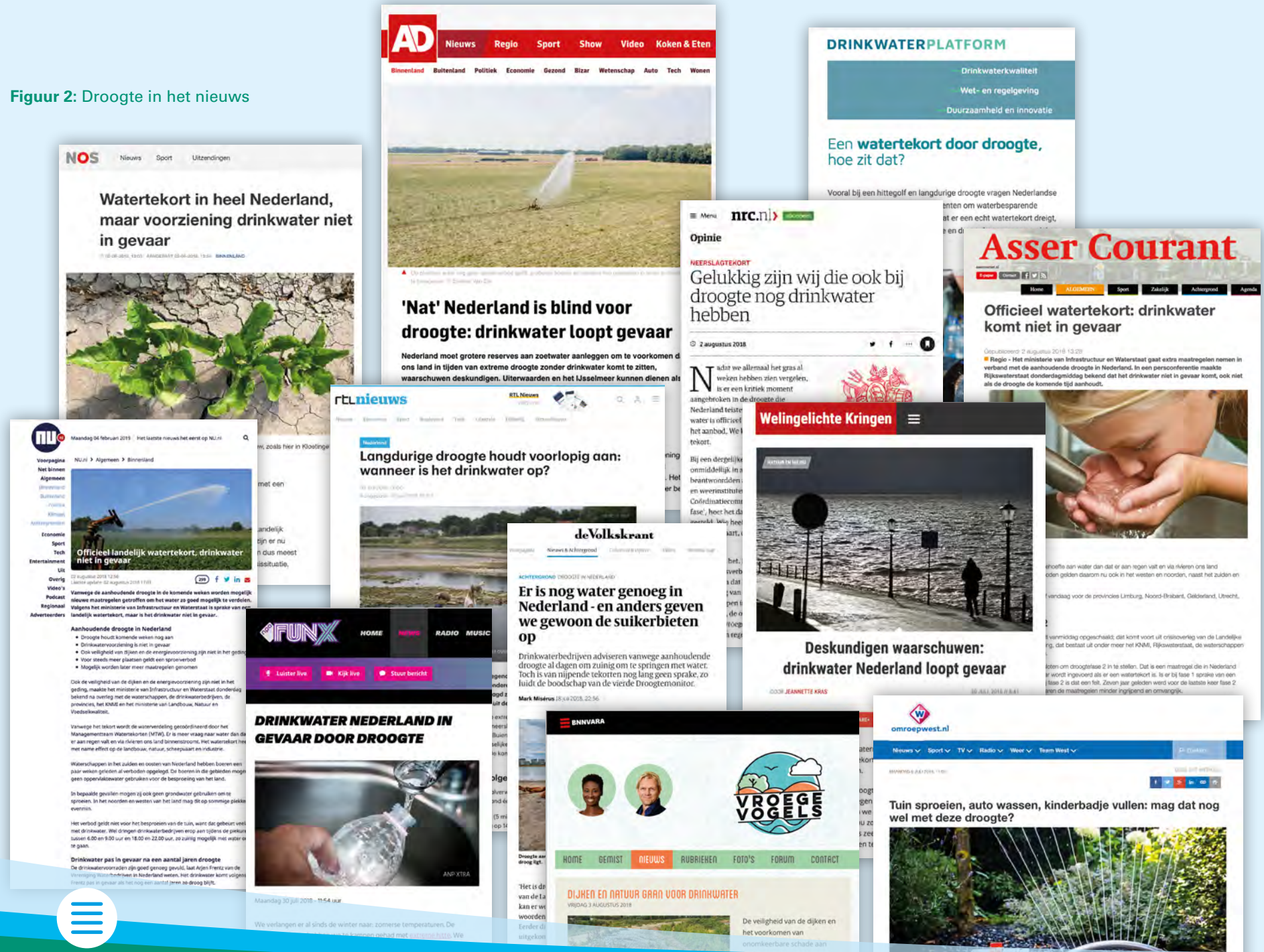
Foto: Persconferentie droogte 2 augustus 2018, ministerie van IenW.

V.l.n.r. Arjen Frentz plv. directeur Vewin, Bert Boerman gedeputeerde IPO, Hisso Homan meteoroloog KNMI, Bart Vonk voorzitter LCW, Hetty Klavers bestuurslid Unie van Waterschappen, Friso Fennema directeur Communicatie IenW, Michèle Blom, directeur-generaal IenW/RWS, Marjolijn Sonnema directeur generaal LNV.

Figuur 2: Droogte in het nieuws

Inzet Beleidstafel Droogte

- Behoud van de huidige positie van drinkwater in de verdringingsreeks (categorie 2, boven energie). Bij een mogelijke verdringingsreeks voor grondwater dient drinkwater een vergelijkbare positie te hebben als bij de verdringingsreeks voor oppervlaktewater.
- Verkennen of aanpassingen nodig zijn in het vergunningenbeleid van provincies om grondwatervergunningen klimaatbestendiger / flexibeler te maken zodat meer onttrekkingsruimte ontstaat wanneer de vraag groot is.
- Verkenning naar mogelijkheden voor effectieve waterberging.
- Versterking van de governance van het grondwater, met integrale gebiedsgerichte visievorming van alle betrokken overheden onder regie van de provincies.
- Verlenen van debietafhankelijke lozingsvergunningen (lozingen door de industrie relateren aan de hoeveelheid water in een rivier).
- Goede afstemming door IenW met buurlanden over situaties van lage rivierafvoeren en hogere concentraties verontreiniging.

Foto: Gekanteld perspectief; Nederland als delta

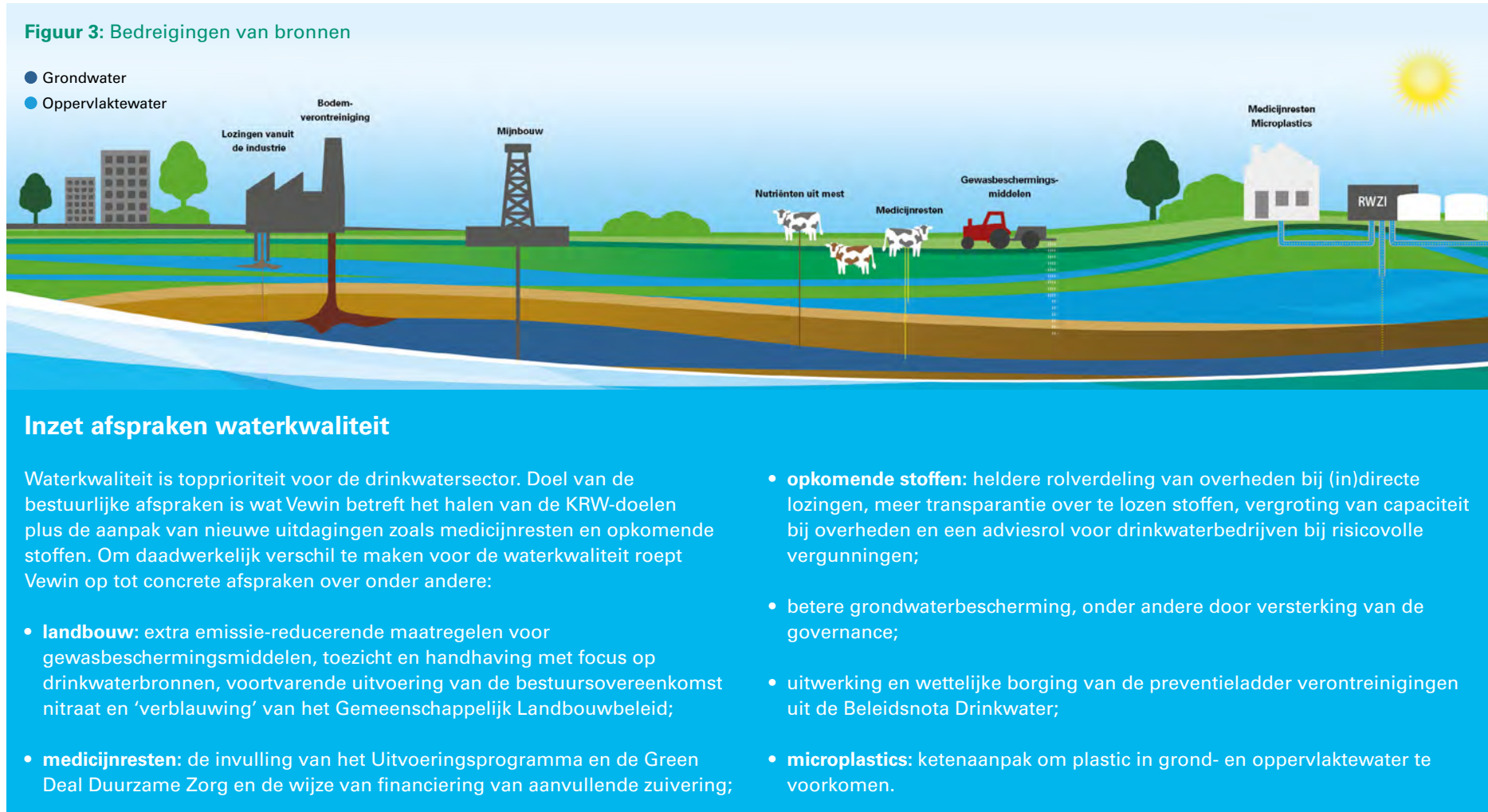
De versnellingsstafels moeten leiden tot concrete bestuurlijke afspraken.

Bestuurlijke afspraken waterkwaliteit

De kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater is nog niet op orde. Met de Delta-aanpak Waterkwaliteit werken veel partijen, waaronder Vewin, aan de ambitie om voldoende chemisch schoon en ecologisch gezond water voor duurzaam gebruik te verzekeren. Minister Van Nieuwenhuizen (IenW) heeft begin 2018 aangegeven nieuwe bestuurlijke afspraken te willen maken over waterkwaliteit. Afspraken inclusief maatregelen, monitoring, instrumenten, financiering en wetgeving en met 'harde handtekeningen' van betrokken partijen. Vewin heeft consequent bepleit dat een voortvarende uitvoering van de Delta-aanpak en de voornemens in het Regeerakkoord moeten worden gevolgd door concrete stappen en omarmde de inzet van de minister.

Om tot bestuurlijke afspraken te komen voor verbetering van de waterkwaliteit, zijn drie bestuurlijke 'versnellingsstafels' van start gegaan: (1) landbouw, (2) opkomende stoffen en medicijnresten, en (3) een brede tafel over onder andere de Kaderrichtlijn Water (KRW). Een onafhankelijk voorzitter bewaakt de totstandkoming van de afspraken en spreekt partijen aan wanneer nodig. Aan de tafels nemen bestuurders van overheden en de relevante maatschappelijke partijen deel. Vewin heeft een inzet geformuleerd voor de verschillende tafels en directeurs van drinkwaterbedrijven nemen namens Vewin deel aan het overleg. Vewin participeert actief in het kernteam van de Delta-aanpak en voert het secretariaat van de versnellingsstafel opkomende stoffen en medicijnresten.

Vewin werkte mee aan
wijzigingsvoorstellen
voor de Europese
Drinkwaterrichtlijn.

Foto: EP-rapporteur Michel Dantin (rechts) bezoekt de Nederlandse drinkwatersector.

Herziening EU- Drinkwaterrichtlijn

De herziening van de EU-Drinkwaterrichtlijn is sinds begin 2018 in volle gang. Vewin heeft hierbij ingezet op:

- versterken van de relatie tussen deze richtlijn en de KRW;
- harmoniseren van minimumvereisten voor materialen en chemicaliën in contact met drinkwater;
- behoud van indicatorparameters (parameters die gebruikt worden voor de controle van het productieproces);
- behoud van derogaties en risico-gebaseerde monitoringsfrequenties van kwaliteitsparameters;
- focus op waterkwaliteit en bescherming van de volksgezondheid in de informatievoorziening richting consumenten.

Op 1 februari 2018 presenteerde de Europese Commissie (EC) het herzieningsvoorstel. Het Europees Parlement (EP) nam in oktober zijn positie in. Deze positie betekent een duidelijke verbetering van het Commissievoorstel. Zo wordt de relatie met de KRW versterkt, moeten vereisten voor materialen in contact met drinkwater worden geharmoniseerd en blijven indicatorparameters behouden. Wel wordt de uitgebreide informatieverplichting in stand gehouden. De lidstaten hebben nog geen gemeenschappelijke positie ingenomen. Zodra die er is, volgen onderhandelingen tussen de Raad, het EP en de EC. Vewin behartigde de belangen van de Nederlandse drinkwatersector, werkte mee aan wijzigingsvoorstellen en voerde veel overleg met de EC, het EP en het ministerie van IenW. Vewin trok daarbij vaak samen op met Europese koepelorganisaties EurEau en CEEP.

Structurele aanpak opkomende stoffen

Nieuwe, opkomende stoffen kunnen een risico vormen voor de waterkwaliteit. Om drinkwaterbronnen beter te kunnen beschermen tegen bedreigingen rond opkomende stoffen heeft het ministerie van IenW eind 2018 het 'Uitvoeringsprogramma aanpak opkomende stoffen in water' gepresenteerd. Het uitvoeringsprogramma geeft een overzicht van alle activiteiten die onderdeel zijn van de aanpak van opkomende stoffen - afkomstig uit de industrie en van huishoudens - geclusterd in ketenstappen. Vewin is nauw betrokken geweest bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma. Hiermee is de problematiek rond opkomende stoffen verhelderd en is verduidelijkt welke acties al zijn ondernomen en welke maatregelen nog nodig zijn.

Vewin vindt vooral aanvulling nodig op het gebied van transparantie van geloosde stoffen. Bedrijven moeten verplicht worden een overzicht te maken van de stoffen die zij daadwerkelijk lozen en het afvalwater continu monitoren. Deze gegevens moeten gedeeld worden met de vergunningverlener en wanneer relevant met de drinkwaterbedrijven, zodat inzichtelijk wordt wat zij in hun drinkwaterbronnen kunnen verwachten. Andere aandachtspunten zijn de bevoegdheidsverdeling bij vergunningverlening voor (in)directe lozingen en verbetering van de capaciteit in de vergunningverleningspraktijk. Het uitvoeringsprogramma is een groeidocument: Vewin levert in 2019 een bijdrage aan de verdere concretisering ervan.

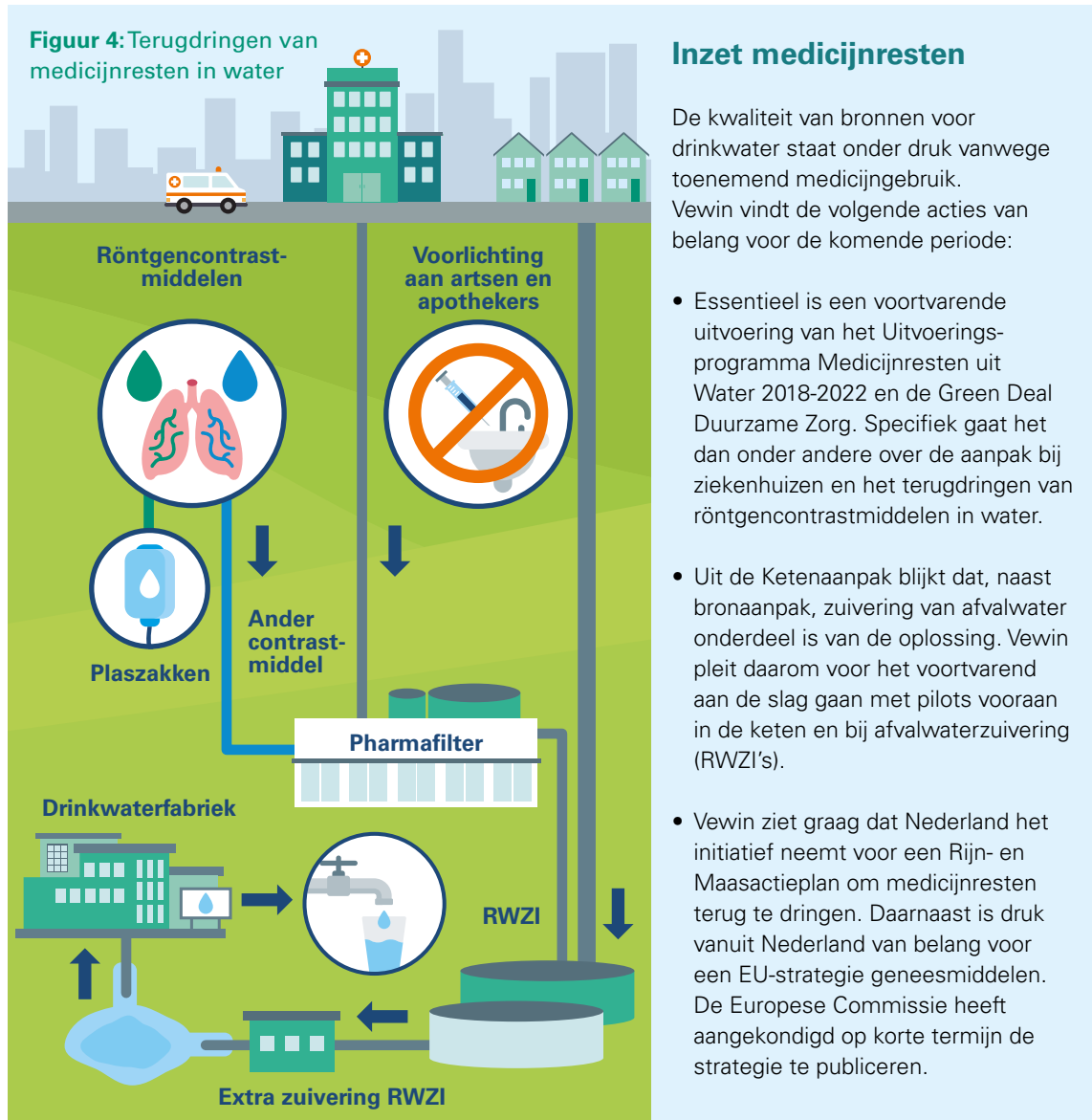
REACH

REACH beschermt drinkwaterbronnen volgens Vewin onvoldoende. Bij de registratie van stoffen wordt niet specifiek gekeken naar de risico's voor de waterkwaliteit van persistente, mobiele en toxische stoffen (PMT-stoffen), zoals onder andere pyrazool, PFOA en GenX. Vewin heeft in 2018 steun gezocht bij EU-lidstaten en het EP voor het voorstel van Duitsland en Noorwegen om deze stoffen en erg persistente en mobiele stoffen binnen REACH als zeer zorgwekkend te kunnen classificeren. Hierdoor moet het gebruik en de lozing ervan op termijn afgebouwd worden. EP-leden hebben de Europese Commissie (EC) gevraagd het voorstel te steunen en ook vragen gesteld over het opnemen van een algemene verplichting in REACH om bij registratie de mogelijke effecten in beeld te brengen die het vrijkomen van een stof kan hebben op de kwaliteit van drinkwaterbronnen. Vewin heeft hiervoor gepleit zodat vergunningverleners deze informatie mee kunnen nemen in het vergunningverleningsproces, en drinkwaterbedrijven minder snel voor verrassingen komen te staan door bovenstroomse lozingen.

Beide punten heeft Vewin ook onder de aandacht gebracht bij het ministerie van IenW en in de Tweede Kamer. Kamerleden hebben vragen gesteld en via moties gepleit voor betere bescherming van drinkwaterbronnen via het (inter) nationale stoffenbeleid en REACH. De staatssecretaris van IenW heeft uitgesproken het PMT-initiatief te steunen en in Brussel te bepleiten. Vewin zal in 2019 samen met EurEau de mogelijkheden voor aanpassingen in REACH om drinkwaterbronnen beter te kunnen beschermen tegen risicovolle stoffen verder verkennen.

Bedrijven moeten verplicht worden een overzicht te maken van de stoffen die zij lozen en het afvalwater continu monitoren.

Ketenaanpak Medicijnresten uit Water

Medicijnresten in grond- en oppervlaktewater verminderen is het doel van de Ketenaanpak Medicijnresten uit Water van het ministerie van IenW. Het kernteam, waarvan Vewin lid is, heeft gewerkt aan het Uitvoeringsprogramma 2018-2022, dat afgelopen jaar aan de Tweede Kamer is aangeboden. Drinkwaterbedrijven zijn regionaal actief bijvoorbeeld rond het beschikbaar stellen van meetgegevens, het investeren in onderzoek en via concrete samenwerking met waterschappen en de zorgsector.

In oktober heeft een groot aantal partijen uit de zorgsector de Green Deal 'Duurzame zorg voor een gezonde toekomst' ondertekend samen met minister Bruins (Medische zorg en Sport). Een van de pijlers is een halt toeroepen aan verontreiniging van water met medicijnresten. De Green Deal moet een belangrijke bijdrage leveren aan de Ketenaanpak Medicijnresten uit Water. De ketenaanpak heeft duidelijk gemaakt dat het grootste deel van de medicijnresten in oppervlaktewater afkomstig is uit rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's). Waterschappen bekijken daarom in een 'community of practice' op welke RWZI's pilots gedaan kunnen worden. Hiervoor is €60 miljoen beschikbaar gesteld vanuit het Regeerakkoord. De Tweede Kamer heeft een motie van de ChristenUnie en D66 aangenomen waarin de regering gevraagd wordt concreet te maken op welke termijn de acties uit de Green Deal Duurzame Zorg uitgevoerd zijn, wanneer de rioolwaterzuiveringsinstallaties medicijnresten gaan zuiveren en wat het effect zal zijn op de concentraties in het water.

Europese strategie medicijnresten

In 2018 is geen Europese strategie 'medicijnresten in het milieu' (pharmaceuticals in the environment) gepubliceerd. De Europese Commissie (EC) had deze strategie al in 2015 moeten presenteren. Vewin pleit voor een Europese strategie om zo de Nederlandse Ketenaanpak Medicijnresten uit Water te versterken. Vewin vindt dat de Europese geneesmiddelenstrategie zich moet richten op de hele geneesmiddelenketen. Hierbij moet gekeken worden naar bijvoorbeeld het stimuleren van vrijwillige initiatieven op EU- of lidstaatniveau, maar ook naar verplichte maatregelen. In 2018 beantwoordde Vewin een publieke consultatie en nam deel aan stakeholderbijeenkomsten in Brussel. Vewin heeft met leden van het Europees Parlement (EP) gesproken over dit onderwerp. Tot twee keer toe heeft het EP vragen gesteld aan de EC over het uitstel van dit initiatief. In het voorjaar van 2018 antwoordde de EC nog in de zomer met een voorstel te komen. Toen dat uitbleef gaf de EC in antwoord op nadere vragen van het EP aan dat de strategie aangeduid is als een van de initiatieven die zij in het resterende deel van haar termijn tot half 2019 nog kan voltooien. De strategie zal 'spoedig' worden gepresenteerd, aldus de Commissie.

Toekomstvisie gewasbescherming 2030

Gewasbeschermingsmiddelen komen vaak in normoverschrijdende concentraties voor in grond- en oppervlaktewater dat gebruikt wordt voor drinkwaterproductie. Concrete maatregelen van de overheid zijn nodig om de aanwezigheid van gewasbeschermingsmiddelen in drinkwaterbronnen terug te dringen en de doelen uit de KRW te halen. In de Tweede nota duurzame gewasbescherming zijn doelen en maatregelen opgenomen voor de periode 2013-2023 om het gewasbeschermingsbeleid verder te verduurzamen. Hierop voortbouwend heeft het Platform Duurzame Gewasbescherming de 'Toekomstvisie gewasbescherming 2030' opgesteld. Deze is begin 2019 naar de Tweede Kamer gestuurd. Het streven is in 2030 in de land- en tuinbouw duurzaam te produceren met weerbare planten en teeltsystemen, zo min mogelijk gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en nagenoeg zonder emissies naar het milieu. Vewin is als lid van het Platform betrokken geweest bij het opstellen van de toekomstvisie en onderschrijft het doel om de emissie van gewasbeschermingsmiddelen naar bodem en water nagenoeg tot nul terug te brengen in 2030.

De leden van het Platform stellen in 2019 een uitvoeringsprogramma op om de doelen uit de Tweede nota, de KRW en de toekomstvisie te kunnen halen.

Inzet nitraat

Voor 1 april 2019 rapporteren de betrokken provincies over de vraag of met de afgesproken aanvullende maatregelen voldoende perspectief bestaat dat de doelen daadwerkelijk worden behaald. Uiterlijk 30 juni 2019 besluiten de deelnemende partijen vervolgens of er voldoende voortgang is in de uitvoering van de overeenkomst. In het 6^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn is vastgelegd dat bij onvoldoende voortgang alsnog verplichte maatregelen worden opgelegd. De betrokken drinkwaterbedrijven willen dat, gelet op het afgesproken tijdschema, de focus ligt op een goede voortgangsbewaking en dat er een stevige regie wordt gevoerd door LNV. De minister moet immers zo nodig medio 2019 besluiten tot het nemen van verplichte maatregelen. Vewin vindt dat ruim voor dat moment helder moet zijn welk wettelijk kader hiervoor het meest geschikt is.

Bestuursovereenkomst nitraat in grondwaterbeschermingsgebieden

2018 stond in het teken van de verdere uitwerking en uitvoering van de bestuursovereenkomst 'Aanvullende aanpak nitraatuitspoeling uit agrarische bedrijfsvoering in specifieke grondwaterbeschermingsgebieden'. Op basis van overleg tussen de betrokken partijen in de regio is een definitieve selectie gemaakt van 34 grondwaterbeschermingsgebieden waar de maatwerkaanpak uitgevoerd wordt. In alle betrokken provincies zijn regionale uitvoeringsovereenkomsten getekend tussen drinkwaterbedrijf, provincie en de regionale LTO organisatie. In alle gebieden is gestart met de werving van boeren om deel te nemen aan de regionale maatregelen.

In januari 2018 heeft Vewin op verzoek van de Tweede Kamer deelgenomen aan een rondetafelgesprek over het 6^e actieprogramma Nitraatrichtlijn. Vewin heeft hierbij opnieuw onder de aandacht gebracht dat extra inzet nodig is in kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden om de nitraatuitspoeling verder te verminderen. In de loop van 2018 hebben Tweede Kamerleden verschillende malen vragen gesteld aan de minister van LNV over de voortgang van de bestuursovereenkomst nitraat, en aangegeven deze voortgang actief te zullen volgen.

Gemeenschappelijk Landbouwbeleid

De Europese Commissie (EC) heeft in juni 2018 haar plannen gepresenteerd voor het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Voor Vewin moet de herziening van het GLB bijdragen aan verdere verduurzaming van de landbouw en vermindering van verontreiniging van bodem en water door landbouwemissies. De EC heeft onder andere voorgesteld lidstaten meer ruimte te geven voor een passende nationale invulling. Vewin vindt het van groot belang dat deze nationale invulling zo ambitieus mogelijk is en gecombineerd wordt met een stevig Europees kader waarin het landbouwbeleid goed afgestemd is op het Europese waterbeleid. Vewin heeft in Brussel en Den Haag gepleit voor 'verblauwing' van het GLB. Dit betekent verbetering van waterkwaliteit en bescherming van drinkwaterbronnen opnemen in de GLB-doelen en de doelen van de KRW onderdeel maken van de milieueisen waaraan boeren moeten voldoen om inkomenssteun te ontvangen. Vewin heeft in een rondetafelgesprek in de Tweede Kamer de noodzaak voor verblauwing van het GLB toegelicht. Verschillende Tweede Kamerleden hebben de minister van LNV gevraagd deze noodzaak in Europees verband onder de aandacht te brengen.

De EC heeft voorgesteld dat lidstaten ecoregelingen opstellen waarin vrijwillige bovenwettelijke maatregelen zijn opgenomen die boeren kunnen nemen om extra inkomenssteun te ontvangen. Volgens Vewin bieden deze ecoregelingen een uitstekende mogelijkheid om agrariërs financieel te belonen voor het nemen van maatregelen voor betere bescherming van drinkwaterbronnen. De EC heeft aangegeven deze opvatting te delen.

Omgevingswet

De Tweede Kamer heeft afgelopen jaar de Invoeringswet Omgevingswet behandeld. Voor Vewin was van belang dat activiteiten die effect kunnen hebben op de waterkwaliteit, direct getoetst moeten worden aan de milieukwaliteitseisen op basis van de KRW en niet alleen indirect, via globalere doelstellingen in plannen en programma's. Daarnaast heeft Vewin bepleit oppervlaktewateren met een drinkwaterfunctie vast te leggen in het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL) en transportleidingen voor de drinkwatervoorziening op te nemen als verplichte categorie in het Omgevingsplan. Verschillende coalitiepartijen hebben over deze onderwerpen vragen gesteld aan de minister van BZK.

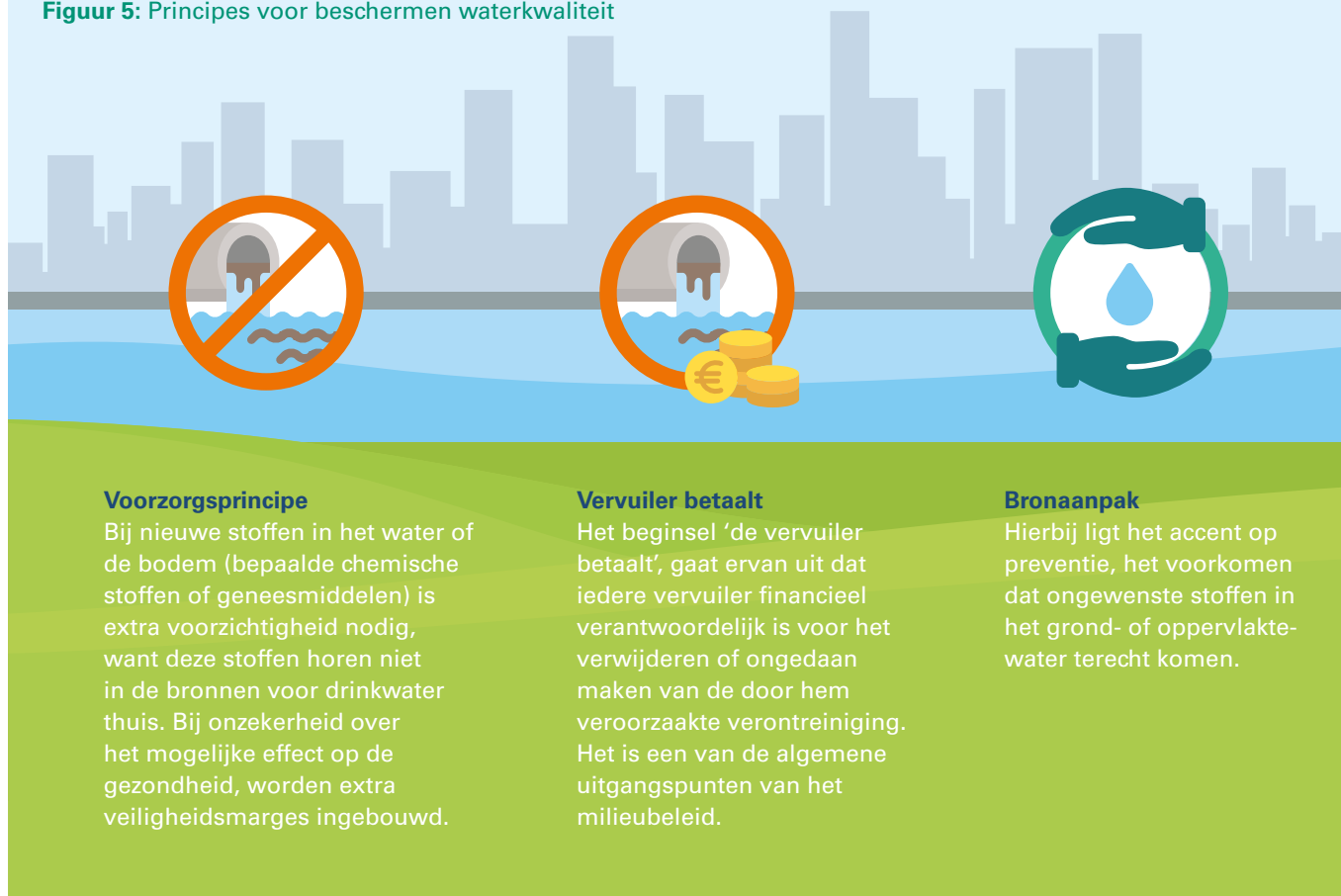
Het ministerie van BZK heeft het Invoeringsbesluit ter consultatie gelegd. Vewin heeft hierop gereageerd. Belangrijke punten waren onder andere het versterken van het drinkwaterbelang bij milieubelastende activiteiten en lozingsactiviteiten en het opnemen van omgevingswaarden voor grondwater en overige antropogene stoffen. Vewin heeft ook een gesprek gevoerd met het ministerie van BZK over de Omgevingsregeling die ter consultatie voorgelegd wordt in het voorjaar van 2019.

Vewin heeft in 2018 bij de behandeling van de Aanvullingswet Bodem bij de Omgevingswet aandacht gevraagd voor betere bescherming van de drinkwatervoorziening bij de Tweede Kamer. Vewin was blij met een aangenomen amendement en twee aangenomen moties waarmee hieraan invulling werd gegeven. In 2019 behandelt de Tweede Kamer het Aanvullingsbesluit Bodem.

Begin 2019 verschijnt een update van het Handboek Omgevingswet, dat is bedoeld om drinkwaterbedrijven en betrokken overheden te helpen om te gaan met de Omgevingswet en Omgevingsvisies met als doel de duurzame drinkwatervoorziening veilig te stellen.

Activiteiten die effect kunnen hebben op de waterkwaliteit moeten direct getoetst worden aan de milieukwaliteitseisen op basis van de KRW.

Figuur 5: Principes voor beschermen waterkwaliteit**Vorzorgsprincipe**

Bij nieuwe stoffen in het water of de bodem (bepaalde chemische stoffen of geneesmiddelen) is extra voorzichtigheid nodig, want deze stoffen horen niet in de bronnen voor drinkwater thuis. Bij onzekerheid over het mogelijke effect op de gezondheid, worden extra veiligheidsmarges ingebouwd.

Vervuiler betaalt

Het beginsel 'de vervuiler betaalt', gaat ervan uit dat iedere vervuiler financieel verantwoordelijk is voor het verwijderen of ongedaan maken van de door hem veroorzaakte verontreiniging. Het is een van de algemene uitgangspunten van het milieubeleid.

Bronaanpak

Hierbij ligt het accent op preventie, het voorkomen dat ongewenste stoffen in het grond- of oppervlaktewater terecht komen.

Inzet NOVI

Vewin is blij dat de drinkwatervoorziening in het Kabinetsperspectief NOVI is opgenomen als nationaal belang. Essentieel is nu uitwerking hiervan bij de benoemde thema's in het kabinetsperspectief. Vewin vraagt onder andere aandacht voor het opnemen van de uitgangspunten van de Structuurvisie Ondergrond (STRONG) in de NOVI en het uitgaan van principes als bronaanpak, vervuiler betaalt en het voorzorgsbeginsel. Daarnaast zijn de beschikbaarheid van voldoende zoetwater, het verminderen van verontreiniging en de relatie met de KRW-doelen essentieel. Voor de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening is het belangrijk dat deze thema's goed ingevuld zijn in de toekomstige NOVI. In het verlengde daarvan is het zaak dat provincies en gemeenten goed invulling geven aan hun zorgplicht voor de openbare drinkwatervoorziening in de op te stellen provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies.

Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) vormt een nieuw beginpunt voor het nationale beleid voor de leefomgeving. Het kabinet heeft in oktober 2018 het Kabinetperspectief NOVI uitgebracht. Het kabinet richt zich op vier urgente thema's: duurzaam economisch groeipotentieel, klimaatverandering en energietransitie, verstedelijking en toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied.

Vewin heeft actief deelgenomen aan 'botsproeven' over de teksten van de NOVI die door het ministerie van BZK zijn georganiseerd. Het kabinet heeft, onder andere naar aanleiding van vragen uit de Tweede Kamer, de drinkwatervoorziening als nationaal belang opgenomen in het Kabinetperspectief. Bij de beschrijving van de urgente thema's mist echter volgens Vewin de verwijzing naar de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening. Het is van belang dat bij dit bij de verdere uitwerking van de NOVI wel ingevuld wordt. Het ontwerp van de NOVI wordt te zijner tijd naar de Tweede Kamer gestuurd. De NOVI wordt uiteindelijk gebiedsgericht uitgewerkt in omgevingsagenda's en perspectiefgebieden.

Kustpact

De drinkwatersector, vertegenwoordigd door drinkwaterbedrijf PWN, participeert in de begeleidingsgroep Kustpact en het Bestuurlijk Overleg Kustpact. In juli informeerde minister Ollongren van BZK de Tweede Kamer over de voortgang van het Kustpact. Dat deed zij mede namens minister Van Nieuwenhuizen van IenW en de kustpactpartners, waaronder de drinkwatersector. In 2017 ondertekenden bijna 60 overheden en organisaties, waaronder drinkwaterbedrijven, het Kustpact als antwoord op maatschappelijke zorgen over de waarden van de kust. In het Kustpact is afgesproken zoneringen op te stellen waar wel, waar niet, en waar onder voorwaarden gebouwd mag worden. De nationale belangen van de drinkwatervoorziening, waterveiligheid en natuurbehoud zijn randvoorwaardelijk voor ontwikkelingen in de kustzone. De minister van BZK geeft in haar brief aan deze waarden van de kust als nationaal belang te verwerken in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Vewin heeft vanuit dit belang ook inbreng geleverd bij de wijziging van het Barro (Besluit algemene regels ruimtelijke ordening).

Het nationale belang van de drinkwatervoorziening is randvoorwaardelijk voor ontwikkelingen aan de kust.

Structuurvisie Ondergrond (STRONG)

In de tweede helft van 2018 behandelde de Tweede Kamer de definitieve Structuurvisie Ondergrond. In STRONG is mijnbouw (waaronder ook winning van aardwarmte) uitgesloten in waterwingebieden, beschermingsgebieden en boringvrije zones rond bestaande grondwaterwinningen voor de drinkwatervoorziening. Aan provincies wordt in STRONG gevraagd om binnen twee à drie jaar Aanvullende Strategische (grondwater)Voorraden (ASV's) voor de drinkwatervoorziening aan te wijzen. Ook dienen ze daarvoor het beschermingsbeleid te formuleren. Vewin en IPO zijn van mening dat gebruik van de ondergrond voor de energietransitie en voor de (toekomstige) drinkwatervoorziening naast elkaar inhoud moeten krijgen (functiescheiding).

Vewin vindt het beleid in STRONG een goede stap vooruit, maar heeft naar de Tweede Kamer tevens aangegeven dat dit beleid op een aantal punten niet ver genoeg gaat. Gebieden voor de drinkwatervoorziening zijn namelijk maar ten dele uitgesloten voor mijnbouw en ook boren onder deze gebieden blijft toegestaan. Vewin is met IPO een gezamenlijk programma gestart om, samen met provincies en drinkwaterbedrijven invulling te geven aan deze aanwijzing van ASV's. Ook is een gezamenlijke verkenning gestart naar wensen voor herijking van het beschermingsbeleid. Dit traject wordt naar verwachting in 2019 afgerond. Als inbreng voor dit gezamenlijke traject rond grondwaterbescherming heeft Vewin begin 2018 een verkenning afgerond met wensen vanuit de drinkwatersector voor versterking van het beschermingsbeleid.

Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA)

In november 2018 zijn de drinkwatersector en het ministerie van IenW gezamenlijke beleidsuitgangspunten overeen gekomen voor nadere invulling van het ambitieniveau van de sector en de overheid op het gebied van overstromingen en drinkwater. In het kader van het DPRA moet het Rijk ervoor zorgdragen dat nationale vitale en kwetsbare functies, waaronder de drinkwatervoorziening, uiterlijk in 2050 beter bestand zijn tegen overstromingen.

De beleidsuitgangspunten zijn opgesteld naar het principe van meerlaagse veiligheid. Conform de inzet van de sector ligt de focus in eerste instantie op waterveiligheid. De overheid dient te investeren in waterveiligheid om zo de kans op een overstroming te verkleinen. Op het gebied van ruimtelijke planning ligt de nadruk op schadebeperking en snel herstel van de drinkwatervoorziening na een overstroming. Dit betekent dat drinkwaterbedrijven bij ver- en nieuwbouw van productielocaties rekening houden met overstromingsrisico's. Bij crisisbeheersing voert de overheid de regie, coördineert en wijst 'safe havens' aan. Drinkwaterbedrijven stellen voor deze 'safe havens' nooddrinkwater en bijbehorend materiaal ter beschikking. De overheid draagt zorg voor het transport en bijstand bij de opbouw van de nooddrinkwatervoorziening.

De drinkwatersector is de eerste vitale functie die samen met het vakdepartement het ambitieniveau nader heeft uitgewerkt. De beleidsuitgangspunten worden opgenomen in de Beleidsnota Drinkwater van 2020.

Europese richtlijn INSPIRE (Infrastructure for Spatial Information in Europe)

INSPIRE verplicht lidstaten om informatie over kabels en leidingen beschikbaar te stellen aan overheden en burgers. Vewin heeft veel overleg gevoerd met de ministeries van IenW en BZK en het Kadaster over de implementatiewet INSPIRE. Hierin is de bescherming van leidinggegevens van drinkwaterbedrijven namelijk onvoldoende geborgd.

De drinkwatersector beschouwt de liggingsgegevens van leidingen als gevoelige informatie en is terughoudend met de verstrekking ervan. Vewin heeft beleid bij INSPIRE-aanvragen dezelfde beperkingen en voorwaarden te stellen als bij de WION (Wet Informatie-uitwisseling Ondergrondse Netten). Struikelblok was de doorlevering van persoonsgegevens van INSPIRE-aanvragers aan drinkwaterbedrijven. INSPIRE en de privacywetgeving bemoeilijken dit met als gevolg dat drinkwaterbedrijven uit oogpunt van beveiliging geen controle kunnen uitvoeren op wie welke informatie opvraagt. Vewin heeft de ministeries opgeroepen drinkwater - op grond van openbare veiligheid - uit te sluiten van INSPIRE. IenW en BZK hebben hieraan eind 2018 gehoor gegeven en besloten drinkwater vanuit het oogpunt van het vitale belang van de drinkwatervoorziening uit te sluiten van INSPIRE, daar waar het gaat om toegang voor burgers. Nederlandse overheden en de Europese Commissie kunnen niet uitgesloten worden, maar drinkwaterbedrijven kunnen wel voorwaarden stellen aan de informatieverstrekking. Deze uitkomst voorkomt ongelimiteerde en niet-doelgebonden verstrekking van liggingsgegevens van leidingen zonder controlemechanisme.

Bij een overstroming ligt de nadruk op schadebeperking en snel herstel van de drinkwatervoorziening.

Wet beveiliging netwerk en informatiesystemen (Wbni)

In november 2018 is de Wbni in werking getreden. De Wbni komt voort uit de Europese richtlijn voor netwerk-en informatie-beveiliging. Met de Wbni krijgen aanbieders van essentiële diensten, waaronder drinkwaterbedrijven, een meldplicht voor ICT-incidenten en een aantoonbare zorgplicht voor netwerk- en informatiebeveiliging.

Vewin en het ministerie van IenW hebben intensief overleg gevoerd over implementatie van de Wbni. Conform de inzet van de sector wordt het toezicht op naleving van de eisen uit de Wbni bij de ILT gelegd. Hiermee blijft het toezicht op alle facetten van de drinkwatervoorziening in één hand. Ter invulling van de (aantoonbare) zorgplicht heeft de sector onder coördinatie van Vewin een norm opgesteld voor beveiliging van de procesautomatisering, gebaseerd op internationale standaarden. IenW heeft aan TNO gevraagd een 'expert judgement' over de norm te geven, die uiteindelijk door de minister van IenW moet worden vastgesteld.

Ook is met IenW gesproken over de wijze waarop de eisen uit de Wbni in drinkwaterregelgeving worden geïmplementeerd. Afspraak is zoveel mogelijk aan te sluiten bij de bestaande systematiek en verplichtingen uit de Drinkwaterwet en het Drinkwaterbesluit. IenW onderschrijft dit. Zo komt bijvoorbeeld de bewijslast van de zorgplicht bij de drinkwaterbedrijven te liggen en wordt (middels verwijzingen) aansluiting gezocht bij het reeds bestaande Leveringsplan.

BAW Aanvullende afspraken

Op 31 oktober 2018 ondertekenden de minister van IenW en bestuurders van de VNG, het IPO, de UvW en Vewin aanvullende afspraken op het Bestuursakkoord Water (BAW). Het BAW uit 2011 heeft zich in de afgelopen jaren bewezen als een succesvolle basis onder de samenwerking tussen de waterpartners en de aanvullende afspraken bouwen daar op voort. De focus ligt op het beter benutten van bruikbare en toegankelijke data en informatie binnen de watersector, cybersecurity en de doorontwikkeling van de regionale samenwerking op het gebied van verminderen van de personele kwetsbaarheid en het vergroten van de kwaliteit van dienstverlening. Daarnaast zijn afspraken gemaakt over de implementatie van de Omgevingswet in de waterketen waarbij de drinkwatersector op grond van de zorgplicht drinkwater als expert wordt betrokken. De drinkwatersector is blij met de aanvullende afspraken omdat deze de door het BAW gecreëerde overlegstructuren en samenwerkingen toekomstbestendig maken. Daardoor kunnen betrokken overheden bij nieuw beleid en nieuwe regelgeving al in een vroeg stadium beter rekening houden met de drinkwatervoorziening.

Foto: Ondertekening van de aanvullende afspraken op het BAW.

V.l.n.r.: Hans Oosters (Unie van Waterschappen), Walter van der Meer (Vewin), minister Cora van Nieuwenhuizen (Infrastructuur en Waterstaat), Ed Anker (VNG) en Ben de Reu (IPO).

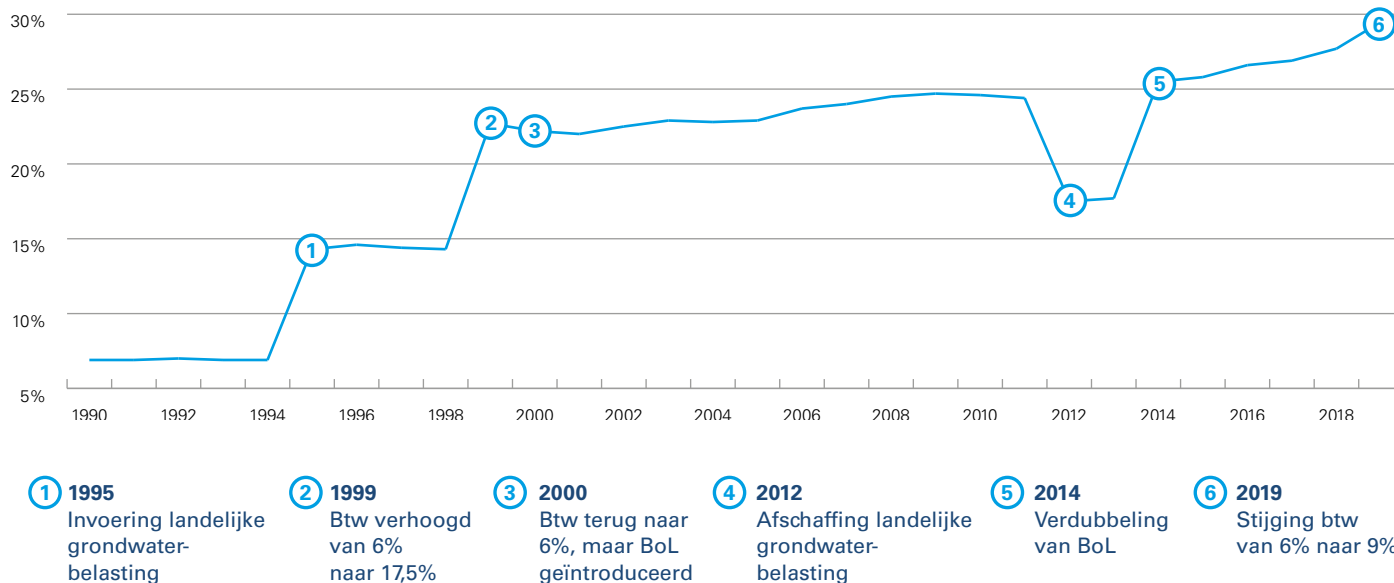
Btw

Het kabinet heeft in het Belastingplan 2019 het lage btw-tarief op kraanwater van 6% naar 9% verhoogd, waardoor de prijs van drinkwater per 1 januari 2019 voor bijna 30% uit belastingen bestaat.

Vewin heeft met brieven aan betrokken bewindslieden, ambtelijke en politieke contacten en via diverse media geprotesteerd tegen deze verhoging. In de afgelopen vijftien jaar is de kostprijs van drinkwater, gecorrigeerd voor inflatie, gedaald. Maar de consument profiteert daarvan niet door steeds hogere belastingen. Twintig jaar geleden bestond het consumententarief voor drinkwater voor 15% uit belastingen,

na de huidige btw-verhoging is dat bijna 30%. Dat past niet bij een eerste levensbehoefte en bij het kabinetsbeleid gericht op stimulering van duurzaamheid en een gezonde leefstijl. Vewin heeft bepleit de belasting op kraanwater niet te verhogen, of de belastingverhoging te compenseren door het verlagen van de Belasting op Leidingwater (BoL). In de Kamerdebatten over de Algemene financiële beschouwingen, het Belastingplan 2019 en de begrotingen van lenW en VWS hebben oppositiepartijen stelling genomen tegen het verhogen van belastingen op kraanwater. Ook in (sociale) media was veel aandacht voor het standpunt van de drinkwatersector. Ondanks diverse moties en amendementen hield het kabinet voet bij stuk en is de belastingverhoging op kraanwater doorgevoerd.

Figuur 7: Aandeel belastingen in de afnemersprijs van drinkwater geleverd aan huishoudens

De maat is vol.

Het kabinet wil per 1 januari 2019 het lage btw-tarief van 6% naar 9% verhogen. Daardoor wordt ook drinkwater duurder en bestaat de prijs straks voor **ongeveer 30% uit belastingen**.

Ondertussen wil het kabinet de belasting op flessenwater juist verlagen. Water in plastic flessen die ons milieu vervuilen wordt op deze manier goedkoper en duurzaam kraanwater wordt duurder.

Wat ons betreft is de maat vol. We moeten de eerste levensbehoefte van Nederlanders niet verder belasten. **Houd het btw-tarief voor drinkwater op 6%!**

Namens de waterbedrijven van Nederland, georganiseerd in Vewin:

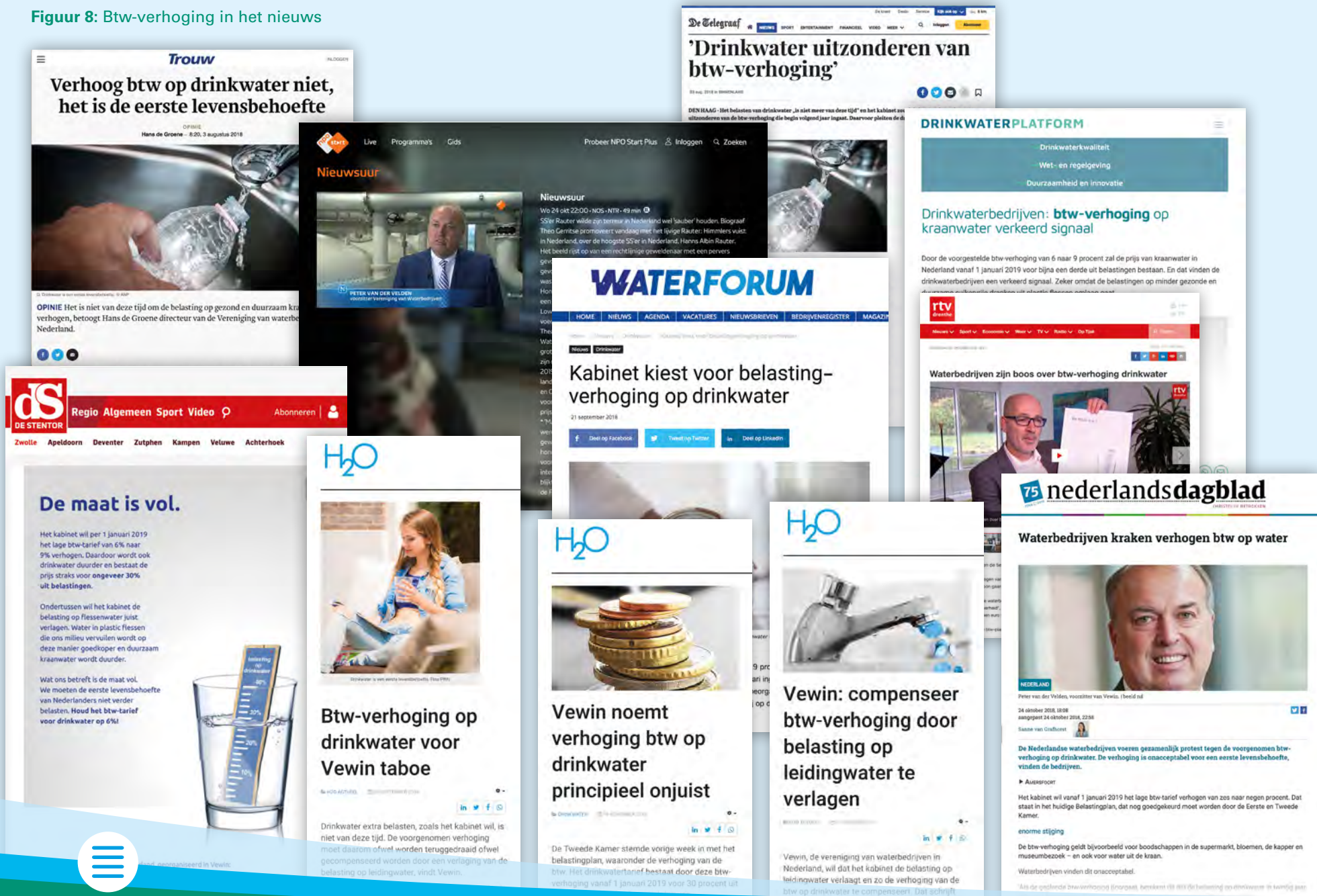

Beeld: Advertentie in landelijke dagbladen namens de Nederlandse drinkwaterbedrijven tegen de verhoging van het btw-tarief, 24 oktober 2018.

Figuur 8: Btw-verhoging in het nieuws

CAB

De UvW heeft in juni 2018 voorstellen gepubliceerd voor mogelijke aanpassing van het belastingstelsel van de waterschappen. Vewin heeft vraagtekens geplaatst bij de bijdrage van de voorstellen aan de verbetering van de waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid. Vewin mist in de voorstellen voldoende aandacht voor de noodzaak om de chemische waterkwaliteit te verbeteren. Bij het berekenen van de zuiverings- en verontreinigingsheffing blijven belangrijke vervuilende stoffen, zoals industriële lozingen, gewasbeschermingsmiddelen en medicijnresten, buiten

De ILT concludeert dat de drinkwatertarieven op een transparante wijze tot stand zijn gekomen.

beeld. Daarnaast zijn stoffen die voorheen wel meetelden in de berekening, zoals zware metalen en chloride, zelfs uit de berekening van de heffingen geschrapt. De voorstellen bevatten daardoor onvoldoende prikkels om de vervuiling door industriële lozingen, gewasbeschermingsmiddelen of medicijnresten te ontmoedigen. Verder moeten natuurbeheerders veel meer belasting gaan betalen, terwijl de waterkwaliteit en beschikbaarheid van zoet water baat hebben bij goed natuurbeheer. Vewin heeft in consultatiebijeenkomsten en bilateraal bij de UvW deze standpunten verwoord. Ook andere partijen waren kritisch op de voorstellen. De besluitvorming is uitgesteld.

ILT/tarieven

De minister van IenW heeft de Tweede Kamer in december 2018 geïnformeerd positief te zijn over de transparante totstandkoming van de drinkwatertarieven 2018. De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) houdt namens de minister van IenW toezicht op de totstandkoming van de drinkwatertarieven en toetst of deze in overeenstemming is met de Drinkwaterwet. De Autoriteit Consument & Markt (ACM) adviseert de ILT daarbij. De ILT toetst of de drinkwatertarieven op transparante wijze tot stand komen, niet discriminerend zijn en de relevante kosten voor drinkwatertaken dekken. Begin 2017 constateerde de ILT tekortkomingen in de rapportages van de drinkwaterbedrijven en stelde een aanwijzing in het vooruitzicht als de rapportages over de tarieven 2018 niet aan alle wettelijke bepalingen zouden voldoen. De afgelopen jaren zijn de rapportages over de totstandkoming van de drinkwatertarieven via een iteratief proces steeds verder verbeterd en aangepast aan de eisen en informatiebehoeften van de ILT en de ACM. Deze zijn ook vastgelegd in het in 2017 opgestelde toetsingskader. De ACM en de ILT hebben de totstandkoming van de drinkwatertarieven 2018 beoordeeld en concluderen dat alle drinkwaterbedrijven het benodigde inzicht hebben geboden in de kosten die leiden tot de drinkwatertarieven en dit op een transparante wijze hebben gepresenteerd. Het geven van een aanwijzing is daarmee van tafel.

Figuur 9: Een aantal Vewin-communicatiemiddelen in 2018

Communicatie

Voor de belangenbehartiging door Vewin is communicatie essentieel. Begin februari 2018 lanceerde Vewin een vernieuwde website, met een schat aan informatie voor stakeholders en media. De website presenteert de meest actuele standpunten en nieuwsberichten in één oogopslag. Alle informatie op de website is geordend naar voor de drinkwatersector belangrijke thema's en wordt ontsloten door een verbeterde zoekfunctie.

Vewin heeft ook haar digitale nieuwsbrief nieuw leven ingeblazen. Hiermee ontvangen stakeholders die te maken hebben met beleid of besluitvorming rondom drinkwater of grond- en oppervlaktewater maandelijks de belangrijkste nieuwsberichten en standpunten in hun mailbox.

Tijdens de zomer en herfst zijn Vewin en de drinkwaterbedrijven veelvuldig zichtbaar geweest in de media rondom droogte en de verhoging van de btw.

Vijf edities van opinieblad de Waterspiegel belandden afgelopen jaar bij zo'n 2400 belanghebbenden op de mat, inclusief een special over drinkwater en klimaatverandering. Ook verscheen, naast een aantal kleinere publicaties, 'Drinkwaterstatistieken 2017 van bron tot kraan', een omvangrijk naslagwerk dat Vewin driejaarlijks uitbrengt.

Voorts is Vewin in 2018 betrokken geweest bij meer landelijke communicatienetwerken in de sector dan ooit tevoren; Ons Water, de ketenaanpak medicijnresten, nitraatuitspoeling in grondwaterbeschermingsgebieden, waterkwaliteit en het (tijdelijke) droogtenetwerk in de extreem droge zomer. Ten slotte is besloten het in 2017 gestarte portal Drinkwaterplatform.nl voort te zetten.

Organisatie

Bestuur

Het Vewin-Bestuur bestaat uit de tien vertegenwoordigers van de Leden plus een onafhankelijke voorzitter. Het Vewin-bureau staat onder leiding van een directeur die door het Bestuur is benoemd. De samenstelling van het Bestuur was in 2018 als volgt:

P.A.C.M. van der Velden (voorzitter)
drs. G.J. van Nuland, directeur Brabant Water NV (vice-voorzitter)
mr. J.L. Cuperus, directeur PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland
R. Doedel, directeur NV Waterleiding Maatschappij Limburg
drs. W.M.E. Drossaert, algemeen directeur Dunea
drs. J.J. Hannema, voorzitter directie Vitens
ir. L.J.W. Hendriks directeur WMD Drinkwater BV
ir. R.R. Kruijze, algemeen directeur Waternet
prof. dr. ir. W.G.J. van der Meer, algemeen directeur Oasen
ir. A.M. Ottolini, directeur Evides NV
mr. R.A.M. Zwart, directeur NV Waterbedrijf Groningen

Managementteam

In 2018 was de samenstelling van het Managementteam als volgt:

drs. J.H. de Groene, directeur
drs. A. Frenz, plaatsvervangend directeur
G.J.B. Gaalman, manager Bedrijfsvoering

Samenstelling personeel

Op 31 december 2018 telde Vewin 21 medewerkers op de loonlijst. Hiervan was 48% man en 52% vrouw. In 2018 trad één medewerker uit dienst en één in dienst.

Figuur 10: Samenstelling personeel

Verzuimcijfers

Het totaalverzuim van het Vewin-personeel bedroeg in 2018 1,26%.

Ziekteverzuimcijfers 2017-2018*

	2017	2018
Kort (% aandeel t/m 7 dagen)	0,76%	0,78%
Middellang (% aandeel 8 t/m 42 dagen)	0,33%	0,36%
Lang (% aandeel 43 t/m 365 dagen)	1,79%	0,13%
Totalen	2,88%	1,26%

* Berekening volgens standaard voor verzuimregistratie (Projectgroep Uniformering Verzuimgrootheden [1996]. Berekening van ziekteverzuim: Standaard voor verzuimregistratie. Amsterdam: Nederlands Instituut voor Arbeidsomstandigheden).

Afkortingenlijst

ACM	Autoriteit Consument en Markt	LCW	Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling
ASV	Aanvullende strategische grondwatervoorraden	LNV	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Barro	Besluit algemene regels ruimtelijke ordening	LTO	Land- en Tuinbouworganisatie
BAW	Bestuursakkoord Water	MTW	Managementteam Watertekorten
BKL	Besluit Kwaliteit Leefomgeving	NCSC	Nationaal Cybersecurity Centrum
BoL	Belasting op Leidingwater	NEFYTO	Nederlandse Stichting voor Fytofarmacie
CAB	Commissie Aanpassing Belastingstelsel	NOVI	Nationale Omgevingsvisie
CEEP	European Centre of Employers and Enterprises providing Public Services	NWP	Netherlands Water Partnership
DPR	Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptie	PFOA	Perfluorooctaanzuur
EC	Europese Commissie	PMT-stoffen	Persistente, mobiele en toxische stoffen
EP	Europees Parlement	REACH	Registration, Evaluation, Authorization and restriction of Chemicals
EurEau	European Federation of National Water Services	RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
EZK	Economische Zaken en Klimaat	RIWA	Vereniging van Rivierwaterbedrijven
GenX	Technologie die gebruikt wordt bij het maken van o.a. anti-baklagen voor pannen. De technologie gebruikt de fluorhoudende stoffen FRD902 en FRD 903 (vervanger van het schadelijke PFOA)	RWZI's	Rioolwaterzuiveringsinstallaties
GLB	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid	SodM	Staatstoezicht op de Mijnen
IenW	Infrastructuur en Waterstaat	STRONG	Structuurvisie Ondergrond
INSPIRE	Infrastructure for Spatial Information in Europe	UvW	Unie van Waterschappen
ILT	Inspectie Leefomgeving en Transport	VEMW	Vereniging voor energie, milieu en water
IPO	Interprovinciaal Overleg	VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
JenV	Justitie en Veiligheid	VNCI	Koninklijke Vereniging van de Nederlandse Chemische Industrie
KIWA	Keurings Instituut voor Waterleiding Artikelen	Wbni	Wet beveiliging netwerk en informatiesystemen
KRW	Kaderrichtlijn Water	WION	Wet Informatie-uitwisseling Ondergrondse Netten
KWR	KWR Watercycle Research Institute	Wob	Wet openbaarheid van bestuur

Jaarrekening **2018**

Balans

Per 31 december 2018
(na verwerking voorstel
resultaatbestemming);
luidend in euro's

ACTIVA	31-12-2018	31-12-2017
Materiële Vaste Activa		
Hard- en software 3 jaar	55.244	13.646
Hard- en software 5 jaar	13.419	30.994
Kantoorinventaris	139.845	170.852
Aanpassing huisvesting	15.460	17.346
Totaal Materiële Vaste Activa	223.968	232.838
Financiële Vaste Activa		
Obligaties en Overige effecten	250.750	250.750
Totaal Financiële Vaste Activa	250.750	250.750
Vlottende Activa		
Debiteuren	63.745	32.297
Overige vorderingen	239.407	130.618
Overlopende activa	361.490	165.661
Liquide middelen en spaartegoeden	11.030.021	11.857.559
Totaal Vlottende Activa	11.694.663	12.186.135
Totaal Activa	12.169.381	12.669.723
PASSIVA	31-12-2018	31-12-2017
Eigen Vermogen		
Verenigingskapitaal	226.890	226.890
Algemene reserve	1.965.857	1.965.857
Bestemmingsreserves	8.500.000	9.000.000
Totaal Eigen Vermogen	10.692.747	11.192.747
Kortlopende Schulden		
Crediteuren	232.509	88.331
Belastingen en premies sociale verzekeringen	107.757	86.998
Overlopende passiva	1.136.368	1.301.647
Totaal Kortlopende Schulden	1.476.634	1.476.976
Totaal Passiva	12.169.381	12.669.723

Staat van baten en lasten

Met betrekking tot het jaar 2018;
luitend in euro's

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
BATEN			
Contributie Leden	4.310.000	4.310.000	4.310.000
Bijdragen Derden	255.713	226.000	255.231
Baten uit Activiteiten	124	-	473
<i>Uit separate heffingen (van Leden & derden)</i>			
Benchmark	108.000	108.000	75.000
Baten uit Overdrachtsactiviteiten	408.795	477.000	216.819
Totaal Baten	5.082.632	5.121.000	4.857.523

LASTEN

Organisatie

Personeelskosten	2.553.901	2.654.000	2.570.728
Huisvestingskosten	253.233	250.000	232.320
Kantoorkosten	165.809	165.000	155.659
Bestuurskosten	47.429	50.000	23.455
Projecten, Thema's & Activiteiten	1.326.833	1.419.000	1.310.526
Totaal van Organisatie	4.347.205	4.538.000	4.292.688

Projecten

uit separate heffingen (van Leden & derden)

Benchmark (NL)	108.005	108.000	74.833
Overdrachtsactiviteiten	506.695	515.000	251.259
<i>uit de reserves</i>			
EWIF (2012 - 2016 / 2016 - 2018)	500.000	500.000	500.000
Sharepoint Portal Services	-	-	-
Totaal Projecten	1.114.700	1.123.000	826.092

Verplichting teruggave 'resultaat' 2017	-	-	334.413
Verplichting teruggave 'resultaat' 2018	212.714	-	-
Totaal Lasten	5.674.619	5.661.000	5.453.193

Resultaat Gewone Bedrijfsuitoefening	- 591.987	- 540.000	- 595.670
Saldo Financiële Baten en Lasten	91.987	40.000	95.670
Resultaat	- 500.000	- 500.000	- 500.000

Resultaatbestemming

Mutatie Bestemmingsreserves	500.000	500.000	500.000
	-	-	-

Algemeen

Statutaire zetel Vewin

De Vereniging draagt de naam: Vereniging van waterbedrijven in Nederland, afgekort Vewin. Zij heeft haar statutaire zetel in Rijswijk en is gehuisvest aan de Bezuidenhoutseweg 12 in de gemeente 's-Gravenhage en is opgericht voor onbepaalde tijd. Het verenigingsjaar valt samen met het kalenderjaar.

De activiteiten van Vewin

Vewin is de brancheorganisatie van de drinkwaterbedrijven in Nederland en heeft ten doel de behartiging van de gezamenlijke belangen van de Leden in (inter)nationale netwerken en het verrichten van al hetgeen daarmee verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.

De Leden vormen tevens het Bestuur van de vereniging. Het Bestuur geeft vorm aan en bewaakt de doelstellingen en de koers van de Vereniging, initieert en begeleidt discussies binnen de Vereniging en houdt toezicht op het bureau. Het Bestuur stelt daartoe onder andere stuurgroepen in met een afgebakend beleidsveld, specifieke of generieke opdrachten. De activiteiten vinden taakstellend binnen begrote kaders plaats. De directie legt verantwoording af aan het Bestuur.

Verbonden Partijen

De vereniging heeft geen verbonden partijen in de zin van het jaarrekeningrecht

Valuta

Alle bedragen in deze jaarrekening luiden in euro's, tenzij anders is vermeld.

Waarderings- grondslagen

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld met toepassing van de richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven'. De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten, tenzij dit bij het betreffende balanshoofd anders wordt vermeld.

Baten en lasten worden toegekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voorzover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in de Balans en Staat van Baten en Lasten meegenomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen.

De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs.

Financiële vaste activa

De onder de financiële vaste activa opgenomen effecten worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, welke gelijk is aan de nominale waarde, verminderd met transactiekosten en of premie, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen.

Vorderingen en overlopende posten

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Grondslagen voor de bepaling van het Resultaat

Baten en Lasten

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen baten en lasten. Baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben uitgaande van historische kosten. Lasten worden verantwoord zodra deze voorzienbaar zijn. Baten worden verantwoord als deze gerealiseerd zijn.

Pensioenregeling Personeel

Vewin heeft een toegezegde pensioenregeling. Deze regeling wordt gefinancierd door afdrachten aan de pensioenuitvoerder. De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens

de `verplichting aan de pensioenuitvoerder`-benadering. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de staat van baten en lasten verantwoord. Aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst wordt beoordeeld of en zo ja welke verplichtingen bestaan naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie op balansdatum.

Deze additionele verplichtingen, waaronder eventuele verplichtingen uit herstelplannen van de pensioenuitvoerder, leiden tot lasten voor Vewin en worden in de balans opgenomen in een voorziening.

De waardering van de verplichting is de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om deze per balansdatum af te wikkelen. Indien het effect van de tijdswaarde van geld materieel is, wordt de verplichting gewaardeerd tegen contante waarde. Discontering vindt plaats op basis van rentetarieven van hoogwaardige ondernemingsobligaties. Toevoegingen aan en vrijval van de voorziening komen ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten.

Ultimo 2018 (en 2017) waren er voor Vewin geen pensioenverplichtingen en geen verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie. De stand van de (beleids)dekkingsgraad van het pensioenfonds ABP ultimo december 2018 bedraagt 103,8% (bron: www.abp.nl 26-1-2019) tegenover 101,5% een jaar eerder.

Vennootschapsbelasting

De vereniging is vanwege haar aard niet vennootschapsbelastingplichtig.

Toelichting op de balans

Per 31 december 2018

MATERIELE VASTE ACTIVA	Hard- & Software	Hard- & Software	Kantoor-inventaris	Aanpassing huisvesting	Totaal
Het verloop van deze post is als volgt	3 jaar	5 jaar	10 jaar	10 jaar	
Aanschafwaarde per 1-1-2018	80.528	91.544	304.169	18.856	495.097
Investerings	54.495	-	-	-	54.495
Desinvesteringen	- 57.683	- 892	-	-	- 58.575
Aanschafwaarde per 31-12-2018	77.340	90.652	304.169	18.856	491.017
Cumulatieve afschrijvingen t/m 2017	66.882	60.550	133.317	1.510	262.259
Cumulatieve afschrijvingen vervreemde activa	- 54.495	- 891	-	-	- 55.386
Afschrijvingen in 2018	9.709	17.574	31.007	1.886	60.176
Cumulatieve afschrijvingen t/m 2018	22.096	77.233	164.324	3.396	267.049
Boekwaarde 31-12-2017	13.646	30.994	170.852	17.346	232.838
Boekwaarde 31-12-2018	55.244	13.419	139.845	15.460	223.968

De afschrijvingstermijnen die gehanteerd zijn, belopen voor:

Hard- en software respectievelijk 3 en 5 jaar.

Kantoorinventaris en aanpassing huisvesting 10 jaar.

FINANCIELE VASTE ACTIVA

Obligaties

	31-12-2018	31-12-2017
Obligaties, La Poste	250.750	250.750

Het verloop inzake de obligaties, respectievelijk de overige effecten

	Obligaties €
Stand per 1-1-2018	250.750
Aflossing / Verkopen in 2018	-
Correctie waardering	-
Stand per 31 december 2018	250.750

Omschrijving Obligaties	Nominale waarde	Verkrijgings-prijs	Markt-/Koers waarde	Waardering ultimo jaar	Einde looptijd	Rente percentage
La Poste	250.000	250.750	303.600	250.750	2023	4,3750%

Toelichting Obligaties

Het karakter van de beleggingen is risicomijdend. In 2018 werden geen obligaties voortijdig afgelost. De couponrente lag gedurende het jaar boven de vergoeding op langlopende

deposito's. De obligaties hebben een resterende looptijd van meer dan 1 jaar. Vewin is voornemens om de obligaties aan te houden tot einde looptijd.

VLOTTENDE ACTIVA	31-12-2018	31-12-2017
Debiteuren		
Debiteuren	63.745	32.297
Totaal Debiteuren	63.745	32.297

Ten aanzien van de vorderingen wordt geen voorziening noodzakelijk geacht.

Overige Vorderingen		
Omzetbelasting	239.407	130.618
Totaal Overige Vorderingen	239.407	130.618

Overlopende Activa		
Nog te ontvangen rente	33.198	35.947
Overige overlopende activa	328.292	129.714
Totaal Overlopende Activa	361.490	165.661

De post 'Nog te ontvangen rente' heeft betrekking op de obligaties welke voor een periode van een jaar of langer zijn uitgezet en waarvan de afwikkeling (couponrente ontvangst)

in 2019 plaatsvindt. Van het totaal van de overige overlopende activa heeft een bedrag van € 17.560 een resterende looptijd van meer dan 1 jaar.

Liquide middelen		
Kas	403	381
Bank	264.618	222.178
Deposito's en spaartegoeden	10.765.000	11.635.000
Totaal Liquide Middelen	11.030.021	11.857.559

Op dit moment wordt de liquiditeitspositie zoveel mogelijk aangehouden op een spaar- respectievelijk depositorekening. Vewin heeft met de ING-bank een risicomijdend beleggingsprofiel samengesteld. Bij de Rabobank staat een deposito van € 2,5 mln 10 jaar vast uit. Dit deposito is verpand als garantstelling voor de

financiering van de KWR-nieuwbouw te Nieuwegein. De rente op dit deposito, met ingangsdatum 2 september 2013 en eindigend op 2 september 2023, bedraagt 3,2% op jaarbasis. Vewin heeft de bovenstaande ter beschikking staande middelen conform de regels van het Treasurystatuut beheerd.

	Saldo per 01-01-18	Aanpassing reserves 2018	Voorstel Resultaat bestemming	Saldo per 31-12-18
EIGEN VERMOGEN				
Verenigingskapitaal	226.890	-	-	226.890
Algemene Reserve	1.965.857	-	-	1.965.857
	2.192.747	-	-	2.192.747
Bestemmingsreserves				
Ontslagregelingen	2.600.000	-	-	2.600.000
Afkoop exploitatieverplichtingen	1.400.000	-	-	1.400.000
Huisvesting	600.000	-	-	600.000
Advocaat- & Proceskosten	300.000	-	-	300.000
Sharepoint Portal Services	100.000	-	-	100.000
Branchecampagne	1.000.000	-	-	1.000.000
EWIF 2012 - 2016 / 2016 - 2018	500.000	- 500.000	-	-
KWR garantstelling	2.500.000	-	-	2.500.000
Totaal bestemmingsreserves	9.000.000	- 500.000	-	8.500.000
Totaal Eigen Vermogen	11.192.747	- 500.000		10.692.747

In de bestemmingsreserves worden bedragen opgenomen waaraan een specifieke bestemming door het Bestuur is gegeven.

Bestemmingsreserve Ontslagregelingen

De hoogte van het saldo van de Bestemmingsreserve Ontslagregelingen is ultimo 2018 gezien in het licht van de in de wet en CAO opgenomen regelingen bij ontslag (individueel en collectief). Ter bepaling van de omvang die een dergelijke reserve zou moeten hebben, is gekeken naar de omvang, diensttijd en leeftijd van het personeelsbestand en de in de wet respectievelijk de CAO opgenomen bepalingen omtrent het toekennen van uitkeringen bij reorganisatie en / of ontslag. Vewin is eigenrisicodragend voor wat betreft de WW uitkeringen (ook voor het derde WW-jaar). Tevens wordt

rekening gehouden met bijkomende financiële aspecten rond individueel en collectief ontslag. Herberekening ultimo 2018 geeft geen lagere uitkomsten ten opzichte van de hoogte van deze reserve (€ 2,6 mln).

Bestemmingsreserve Afkoop exploitatieverplichtingen

Ultimo 2018 is deze bestemmingsreserve opnieuw beoordeeld. Het betreft de in 2014 becijferde afkoop van niet persoonsgebonden exploitatieverplichtingen van Vewin, waarbij als uitgangspunt de exploitatie van Vewin geldt voor zowel de organisatorische lasten alsmede de lasten uit activiteiten en thema's. Er is geen aanpassing noodzakelijk.

Bestemmingsreserve Huisvesting

Ultimo 2018 zijn de eenmalige lasten bepaald die Vewin moet maken om het kantoor op een nieuwe gehuurde locatie opnieuw op te starten en in te richten. Hierbij zijn de herinrichtingskosten van de huisvesting in de Malietoren als uitgangspunt genomen. Er is geen aanpassing noodzakelijk.

Bestemmingsreserve Advocaat- en Proceskosten

De hoogte van deze reserve is bepaald door de ervaring die is opgedaan met een eerdere procesgang. De omvang is bepaald uitgaande van een doorlooptijd van een procedure van maximaal 3 jaar.

Bestemmingsreserve Sharepoint Portal Services

In 2007 werd een start gemaakt met het op een interactieve wijze communiceren met de Leden en stakeholders. Hiertoe is Microsoft SharePoint Portal Services ingericht tot een multimedianeetwerk (symbiose van internet/intranet/website), dat deze werkwijze mogelijk maakt. De komende jaren zal worden gekeken naar een actualisering van deze wijze van communiceren met de Leden.

Bestemmingsreserve Branchecampagne

Het restant van de reserve ten behoeve van de Branchecampagne, die met ingang van het begrotingsjaar 2007 beschikbaar was voor jaarlijkse campagnes, bedroeg ultimo 2011 € 509.614. Ultimo 2014 is besloten om de middelen beschikbaar te houden voor een toekomstige mediacampagne en of activiteiten ten behoeve van de sector. Een gedegen sectorcampagne vraagt op basis van opgedane ervaringen in het verleden om een eerste investering van circa € 750.000 en een follow-up van € 250.000 welke de effectiviteit van de gedane inzet verder verhoogt.

Bestemmingsreserve EWIF 2012-2016 / 2016-2018

Het Bestuur heeft in 2011 besloten € 2,5 mln te reserveren voor de vormgeving van een Europese samenwerking tussen Vewin en KWR middels het European Water Innovation Fund (EWIF 2012-2016). Besloten werd om deze activiteiten te verlengen tot ultimo 2018. Hiertoe werd € 1.250.000 uit de Algemene Reserve overgeheveld. Ultimo 2018 is de laatste tranche groot € 500.000 voldaan.

Bestemmingsreserve KWR garantstelling

Sinds 2 september 2013 staat Vewin garant voor de financiering van de nieuwbouw van KWR te Nieuwegein. Hiertoe is een tienjarig deposito bij de Rabobank ondergebracht groot € 2,5 mln tegen 3,2% per jaar, eindigend op 2 september 2023.

KORTLOPENDE SCHULDEN	31-12-2018	31-12-2017
Crediteuren		
Crediteuren	232.509	88.331
Totaal Crediteuren	232.509	88.331
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Loonbelasting	107.757	86.998
Totaal Belastingen en premies sociale verzekeringen	107.757	86.998
Overlopende Passiva		
Niet opgenomen vakantieverlof	68.487	74.972
Niet opgenomen IB-uren	382.027	373.572
Te betalen / vooruit ontvangen posten	124.464	26.853
Restitutie 'resultaat' 2017-2019 en 2016-2018	547.128	812.252
Nog te betalen Vakantietoelage (FAB/reconstructie)	14.262	13.998
Totaal Overlopende Passiva	1.136.368	1.301.647

Niet opgenomen vakantieverlof en IB-uren

Het niet opgenomen vakantieverlof per 31 december 2018 bedroeg 1.104 uren (ultimo 2017 1257 uur). De niet opgenomen uren hebben betrekking op de jaren 2015 tot en met 2018 en alle zijn bovenwettelijke uren en worden als kortlopend beschouwd. De waarde van de reservering daalt, ondanks de gestegen salarissen, als gevolg van een andere verdeling van het uitstaande saldo uren over de medewerkers. Het saldo van het niet opgenomen Inzetbaarheidsbudget daalde (in IB uren) per 31 december 2018 naar 6.547 uur (ultimo 2017 6.672 uur).

Deze uren worden jaarlijks conform de CAO toegekend en mogen van jaar tot jaar worden meegenomen. Ze dienen de inzetbaarheid van de medewerker op enig moment in de toekomst te ondersteunen. In 2018 nam een medewerker voorafgaand aan het ontslag alle opgebouwde IB-uren op. De waarde van de voorziening nam in absolute zin licht toe als gevolg van de gestegen salarissen.

Restitutie resultaat 2017-2019 en 2018-2020

Ultimo 2014 is besloten om het vermogen van Vewin niet verder te laten groeien. Hiertoe worden de positieve exploitatiesaldi van Vewin aan de Leden gerestitueerd via een korting op de contributieheffing. Het resultaat van 2017 is daarom als (kortlopende) schuld opgenomen in de balans en is inmiddels via de contributieheffing 2019 aan de Leden teruggegeven.

Per balansdatum is het resultaat over het lopende boekjaar 2018 eveneens als (terugbetalings)verplichting opgenomen. Dit saldo zal worden verrekend met de contributieheffing 2020. Dit met de aantekening dat de Ledenvergadering op 13 december 2018 heeft besloten, dat dit saldo zo nodig kan worden gebruikt in 2019 voor het vervolg op de strategische agenda voor de drinkwatersector.

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Leaseauto's:

Vanaf 2000 maakt Vewin gebruik van operationele lease-overeenkomsten. Deze overeenkomsten scheppen gedurende de leaseperiode van de auto's verplichtingen voor Vewin die niet uit de Balans blijken. Op 31 december 2018 beschikte Vewin over 3 bedrijfsauto's in operational lease met een totale verplichting van € 83.649 (2017 € 91.182). De verplichtingen van de lopende contracten komen achtereenvolgens uit op € 39.064 voor 2019, € 19.536 voor 2020, € 18.186 voor 2021 en € 6.863 voor 2022. De meerjarige verplichtingen hebben een looptijd van 4 jaar of korter.

Huurverplichting:

Medio 2017 heeft Vewin het huurcontract van haar kantoor in de Malietoren aan de Bezuidenhoutseweg te Den Haag verlengd. Met de verhuurder VNO-NCW is een huurcontract voor de periode van 4 jaar en 7 maanden gesloten tot 31 december 2021. In december 2020 kan pas bekeken worden tegen welke voorwaarden het huurcontract kan worden verlengd.

De jaarhuur voor 2019 bedraagt uitgaande van het contract en de daarin bedongen korting (1 maand korting per vol gehuurd jaar tot en met 2020 en 7/12 maand korting in het laatste jaar 2021) ca € 121.000 (realisatie 2018 € 118.000). De bijkomende servicelasten met betrekking tot 2019 zullen naar verwachting ca € 76.000 bedragen (realisatie 2018 € 75.000). De meerjarige verplichtingen hebben een looptijd korter dan 5 jaar (eindigend op 31 december 2021).

Toelichting op de staat van baten en lasten

Met betrekking tot 2018

BATEN	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
Contributie Leden			
Contributie	4.310.000	4.310.000	4.310.000
Totaal Contributie Leden	4.310.000	4.310.000	4.310.000

Het contributiebedrag voor 2018 is gelijk aan de realisatie 2017. Daarnaast worden sommige activiteiten separaat met de Leden en of derden afgerekend. Het resultaat over 2016 (€ 477.839) werd aan de Leden teruggeven middels een korting naar rato op de geheven bijdragen 2018.

Bijdragen derden			
Doorberekende kosten Brussel	89.499	63.000	98.682
Doorberekening Stichting EBC	160.379	163.000	154.668
Diverse baten	5.835	-	1.881
Totaal Bijdragen Derden	255.713	226.000	255.231

De doorberekende kosten Brussel hebben betrekking op de inzet van mankracht en de huisvestingskosten, die over de exploitatie van Vewin lopen. Deze kosten worden 50:50 gedeeld met de UvW. De doorberekening aan de Stichting EBC heeft betrekking op de kosten inzake detachering en

inhuur van medewerkers van Vewin. De diverse baten betreft voornamelijk de doorberekening van de kosten inzake Holland House te Brussel aan de UvW. Tevens werd een te hoge premie inzake IP door Loyalis teruggestort.

Baten uit Activiteiten			
Corporate Communicatie	124	-	473
Totaal Baten uit Activiteiten	124	-	473

De ontvangsten uit hoofde van 'Corporate Communicatie' betreft de opbrengst van een aantal verkochte jubileumspeldjes. Deze activiteit is inmiddels beëindigd.

BATEN	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
Baten uit Benchmarks			
Benchmarks	108.000	108.000	75.000
Totaal Baten uit Benchmarks	108.000	108.000	75.000

De kosten inzake de 'Benchmarks' zijn conform de begroting 2018 binnen de bovenstaande ledenbijdragen opgevangen.

Baten uit Overdrachtsactiviteiten			
Consumentenzaken (SGC)	42.795	57.000	46.819
Natuur, waterwinning en ruimtelijke ordening	-	-	20.000
Open datastandaard	216.000	270.000	-
ATA	50.000	50.000	50.000
NHI	100.000	100.000	100.000
Totaal Baten uit overdrachtsactiviteiten	408.795	477.000	216.819

Vewin berekent de lasten uit hoofde van de 'Geschillen-commissie' volledig door aan de veroorzakers middels een eindafrekening. Het betreft zowel de vaste lasten van de commissie als ook de kosten van de behandelde specifieke 'cases'. Hierboven staat de begrote bijdrage, welke vooraf is geïnd, genoemd.

Het bedrag inzake 'Open datastandaard' betreft de op basis van de begroting 2018 en een separaat bestuursbesluit (17-67 d.d.14 december 2017) geïnde bijdrage ten behoeve

van te ontwikkelen (systeem)software ad € 270.000, de door een lid voorgeschoten kosten ad € 54.000 zijn in bovenstaande bijdrage verrekend.

ATA betreft de bijdrage inzake de door KWR verzorgde erkende kwaliteitsverklaring voor materialen en chemicaliën.

NHI betreft de doorberekening van de kosten van het Nationaal Hydrologisch Instrumentarium aan de Leden van Vewin op basis van het aantal administratieve aansluitingen.

LASTEN	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
Personeelskosten			
Salarissen	1.986.695	2.088.000	1.954.190
Premies ABP e.d.	327.041	308.000	312.350
Premie ziektekostenverzekering	81.315	75.000	75.343
Reis- en verblijfkosten	114.891	125.000	118.410
Studie, symposia, congressen e.d.	14.259	20.000	14.113
IB-uren en vakantieverlof	1.158	-	45.847
Overige personeelslasten	28.542	38.000	50.475
Totaal Personeelskosten	2.553.901	2.654.000	2.570.728

Aantal FTE's Vewin ultimo 2018 bedraagt 18,4 (ultimo 2017 18,1).

Ultimo 2018 maakte Vewin gebruik van 0,2 FTE aan ZZP'ers (ultimo 2017 bedroeg deze inzet eveneens 0,2 FTE).

Toelichting Personeelskosten

Het totaal van de post personeelskosten komt circa € 100.000 onder het begrote niveau uit. De voornaamste oorzaak zit in de posten die tot de primaire salarislasten gerekend kunnen worden. Het niet volledig vervangen van de vertrokken bestuurssecretaris, inhuur derden, teruggekocht verlof en de terugontvangst van salaris inzake zwangerschapsverlof, zorgden voor minder uitgaven.

Op de overige onderdelen zijn er kleinere onder- en overschrijdingen waarneembaar die elkaar in evenwicht houden. Een voorbeeld zijn de lagere dan begrote leasekosten (circa € 12.000). Ook het budget van de opleidingen werd niet volledig benut (circa € 6.000 lager). De overige personeelslasten bleven onder het begrote bedrag (circa € 9.000). De pensioenlasten bleken hoger uit te komen dan vooraf begroot (€19.000). Ook de ziektekostenverzekeringspremie oversteeg de begroting (circa € 6.000).

De gezamenlijke inzet in Brussel is op 50:50 basis en wordt wederzijds verrekend tussen Vewin en de UvW (zie het betreffende onderdeel Baten en inhuur derden).

LASTEN	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
Huisvestingskosten			
Huur	118.006	115.000	105.024
Servicekosten	75.262	75.000	68.436
Huisvesting Brussel	59.965	60.000	58.860
Totaal Huisvestingskosten	253.233	250.000	232.320

Toelichting Huisvestingskosten

De huisvestingslasten zijn in totaliteit circa € 3.000 hoger dan begroot. In de begrote huurlasten werd rekening gehouden met een lagere aanpassing van de huur op basis van een nog niet bekend inflatiecijfer, dat voor de berekening werd gehanteerd. De bedongen huurkorting bedroeg conform de overeenkomst 1 maand per volledig gehuurd jaar, hetgeen

voor 2018 resulteerde in circa € 11.000 lagere huurlasten. De servicekosten waren nagenoeg gelijk aan het begrote niveau (€ 75.000). De huisvestingskosten 'Brussel' worden voor 50% doorberekend aan de UvW (circa € 30.000, op basis van vier kwartalen; zie de Baten).

Kantoorkosten			
Afschrijvingen	63.365	65.000	61.948
Kantoorbehoeften	4.825	5.000	5.502
Kosten verzekeringen	21.835	24.000	18.377
Drukwerk & porti e.d.	8.754	8.000	7.844
Telefoon en dataverkeer	18.931	23.000	21.695
Controle van de jaarrekening	16.000	16.000	15.565
Overige uitgaven	32.098	24.000	24.727
Totaal Kantoorkosten	165.809	165.000	155.659

Toelichting Kantoorkosten

De totale kantoorkosten overschrijden het begrote bedrag voor 2018 licht (circa € 1.000).

De voornaamste oorzaak moet worden gezocht in de geactualiseerde licentiekosten die Vewin moet betalen voor het gebruik van de benodigde software teneinde de taken te kunnen uitvoeren.

De overige onderdelen van deze post kennen wisselend onder- en overschrijdingen ten opzichte van de begrote bedragen. Deze afwijkingen zijn in absolute zin niet erg fors en variëren van jaar tot jaar afhankelijk van de mate waarin er beslag wordt gelegd of inzet van deze middelen wenselijk wordt geacht.

LASTEN	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
Bestuurskosten			
Bestuurskosten	47.429	50.000	23.455
Totaal Bestuurskosten	47.429	50.000	23.455

De bestuurskosten betreffen naast de bezoldiging van de voorzitter tevens de kosten van de bestuursvergaderingen. In totaal bleven deze kosten circa € 3.000 onder het begrote niveau voor 2018.

De stijging ten opzichte van 2017 is het gevolg van de per 1 januari 2018 aangetreden voorzitter, waarmee Vewin weer een volledig jaar een voorzitter had. Ook de kosten voor bestuurlijke activiteiten en bijeenkomsten kwamen hoger uit ten opzichte van de realisatie 2017.

PROJECTEN, THEMA'S & ACTIVITEITEN	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
Stuurgroepen			
Bronnen & Kwaliteit	165.636	264.000	289.114
Bodem & Infrastructuur	236.227	246.000	232.673
Beveiliging & Crisismanagement	69.177	60.000	47.242
Doelmatigheid & Transparantie	48.447	85.000	97.135
BTO	102.668	105.000	102.387
Overig			
Communicatie	490.937	459.000	416.502
Internationaal	90.551	113.000	71.211
Overige lasten uit activiteiten	123.190	87.000	54.262
Activiteiten gefinancierd uit contributieheffing	1.326.833	1.419.000	1.310.526
Benchmarks			
Benchmark (NL)	108.005	108.000	74.833
Overdrachtsactiviteiten			
Watermeters	37.900	38.000	37.690
Consumentenzaken (SGC)	42.795	57.000	46.819
Open datastandaard	216.000	270.000	-
ATA	60.000	50.000	55.000
NHI (KWR)	150.000	100.000	111.750
Uit de Reserves			
EWIF (2012 - 2016 en 2016 -2018)	500.000	500.000	500.000
Activiteiten gefinancierd uit separate heffing / reserves	1.114.700	1.123.000	826.092
Totaal Lasten Projecten, Thema's & Activiteiten	2.441.533	2.542.000	2.136.618

Toelichting Lasten uit Activiteiten

Vewin zet telkenjare in op zoveel mogelijk effectiviteit en efficiëntcy. Zo ook in 2018. Gebruik maken van de expertise van Leden en derden werkt door in het beheersen van de kosten. In 2018 werd de laatste tranche inzake activiteiten in het kader

van EWIF uitgerold, hetgeen een omvang heeft van € 500.000 op jaarbasis. Conform de afspraken vinden de activiteiten onder volledige regie van KWR plaats.

Bij de behandeling van de begroting 2016 werd in december 2015 besloten om deze activiteit te verlengen tot einde 2018. Hiertoe is de bestemmingsreserve EWIF ten laste van de Algemene Reserve van Vewin destijds verhoogd met € 1.250.000.

De bijdrage in het kader van NHI en ATA is gelijktijdig met de contributies geïnd bij de Leden van Vewin en aan KWR doorgesluisd.

Op de overige activiteiten welke veelal via de stuurgroepen worden uitgevoerd en planmatig vanuit de contourennota zijn

bepaald, zijn er zowel over- als overschrijdingen verantwoord. De actualiteit bepaalt veelal de accenten in de uitvoering en daarmee uiteindelijk het kostenniveau van de projectmatige activiteiten. Tegenover de overschrijding van de budgetten van de stuurgroep 'Beveiliging en Crisismanagement' (€ 9.000), respectievelijk Communicatie' (€ 32.000) staan grotere overschrijdingen bij de andere stuurgroepen (in totaal circa € 147.000 lager dan begroot).

Voor alle projectmatige activiteiten gezamenlijk bezien, blijft Vewin binnen de voor 2018 gestelde kaders.

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
SALDO FINANCIËLE BATEN EN LASTEN			
Rentebaten	91.951	40.000	95.641
Overige (financiële) baten	36	-	29
Totaal Financiële Baten	91.987	40.000	95.670
Rentelasten	-	-	-
Totaal Financiële Lasten	-	-	-
Saldo Financiële Baten en Lasten	91.987	40.000	95.670

De rentecurve bleef in 2018 op een laag tot zeer laag niveau, of stond zelfs op 0% bij de zakelijke rekeningen.

De interest baten worden bijna volledig bepaald door een beperkte hoeveelheid (circa € 250.000) aan uitstaande hoogrentende obligaties (4,375% op jaarbasis), die tot het

einde van de looptijd zullen worden aangehouden en het bij de Rabobank afgesloten 10 jarig garantstelling-deposito (€ 2,5 mln à 3,2% op jaarbasis). Deze garantstelling ten behoeve van KWR-financiering heeft een looptijd van 10 jaar (september 2013 - september 2023).

Ondertekening van de jaarrekening

's-Gravenhage, 2019

Bestuur Vewin

P.A.C.M. van der Velden,
(voorzitter)

drs. J.J. Hannema,
voorzitter directie Vitens

drs. G.J. van Nuland,
directeur Brabant Water NV (vice-voorzitter)

ir. L.J.W. Hendriks,
directeur WMD Drinkwater BV

mr. J.L. Cuperus,
directeur PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland

ir. R.R. Kruize,
algemeen directeur Waternet

R. Doedel,
directeur NV Waterleiding Maatschappij Limburg

prof. dr. ir. W.G.J. van der Meer,
algemeen directeur Oasen

drs. W.M.E. Drossaert,
algemeen directeur Dunea

ir. A.M. Ottolini,
directeur Evides NV

mr. R.A.M. Zwart,
directeur NV Waterbedrijf Groningen

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Hiervoor wordt verwezen naar de hierna opgenomen verklaring.

Statutaire bepaling Resultaatbestemming

De statuten bevatten geen voorschriften omtrent de resultaatbestemming.

Bestemming van het resultaat over het boekjaar 2017

De jaarrekening 2017 is vastgesteld in de Algemene Ledenvergadering gehouden op 21 juni 2018. In de Bestuursvergadering van 11 december 2014 is besloten het resultaat terug te geven aan de Leden via de contributieheffing. Het door het Bestuur vastgestelde resultaat 2017 is inmiddels met de contributieheffing 2019 verrekend.

BESTEMMING VAN HET RESULTAAT OVER HET BOEKJAAR 2018

Resultaat inclusief verplichting terugave 'resultaat' 2018 in 2020	- 500.000
Resultaat boekjaar 2018	- 500.000

Toevoegingen en onttrekkingen aan bestemmingsreserves

Onttrekking Bestemmingsreserve EWIF	500.000	
Mutatie bestemmingsreserves		500.000
Saldo		0

Het Bestuur heeft in 2011 besloten voor de periode van 5 jaar (2012-2016) een bestemmingsreserve ten laste van het vermogen van Vewin in te stellen. Het betreft EWIF ten behoeve van projecten welke door KWR worden uitgevoerd. Op basis van een jaarlijkse verantwoording wordt de subsidie met een maximum van € 0,5 mln per jaar aan KWR uitbetaald. Als gevolg van het bestuursbesluit werd een bestemmingsreserve van € 2,5 mln gevormd. In de december vergadering van 2015 is beloten om de EWIF-activiteiten te verlengen tot einde 2018. Hiertoe is € 1,25 mln onttrokken aan de Algemene Reserve van Vewin. Deze mutatie is destijds in het vermogen verwerkt. In 2018 is de laatste tranche aan KWR uitgekeerd.

Overeenkomstig het besluit genomen in de Bestuursvergadering d.d. 11 december 2014 werden de vermogensbestanddelen van Vewin qua omvang en samenstelling vastgesteld. Voor een aantal van deze reserves geldt een bepaalde genormeerde omvang en gebeurtenis welke een eventuele vrijval bij een zich voordoende situatie bepaalt. Een actuele herberekening ultimo 2018 leidt vooralsnog niet tot aanpassingen.

Het resultaat van de bedrijfsvoering 2018 zal worden verrekend met de contributieheffing van 2020. Dit met de aantekening dat de Ledenvergadering op 13 december 2018 heeft besloten dat dit saldo zo nodig kan worden gebruikt in 2019 voor het vervolg van de strategische agenda voor de drinkwatersector. De mutaties van de bestemmingsreserve(s) welke afhankelijk zijn van een jaarlijkse vrijval, zullen worden onttrokken aan de betreffende bestemmingsreserve. Voor 2018 betreft dit de bestemmingsreserve EWIF met een vrijval ter grootte van € 500.000.

De bovenstaande mutaties zijn reeds verwerkt in het resultaat en het gepresenteerde vermogen.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die van invloed zijn op de vereniging of op de financiële resultaten van de vereniging.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van de Vereniging van Waterbedrijven in Nederland

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van de Vereniging van Waterbedrijven in Nederland (Vewin) te Den Haag gecontroleerd. Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Vereniging van Waterbedrijven in Nederland op 31 december 2018 en van het resultaat over de periode 2018 in overeenstemming met RJ 640 'Organisaties zonder winststreven'.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2018;
2. de staat van baten en lasten over 2018; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Vereniging van Waterbedrijven in Nederland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van RJ 640 'Organisaties zonder winststreven' vereist is.

Astrium Accountants B.V.
Edelgaststraat 57, 2718 SX Zoetermeer
www.astrium.nl

Tel: (079) 36 23 613
Fax: (079) 36 15 777
info@astrium.nl

IBAN NL61RABO0156363151
BTW nr: NL821493796B01
KVK: 01166534

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met RJ 640 'Organisaties zonder winststreven'.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met RJ 640 'Organisaties zonder winststreven'. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vereniging;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een vereniging haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

ZOETERMEER, 11 april 2019

Astrium Accountants B.V.

Was getekend,

Drs. N.E. Lansbergen RA EMITA RE

Colofon

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 12
Den Haag

Postadres

Postbus 90611
2509 LP Den Haag
Telefoon (070) 349 08 50
E-mail info@vewin.nl
Website www.vewin.nl

© Vewin, Den Haag

Eindredactie en coördinatie

Vewin

Grafisch ontwerp en visuals

Optima Forma bv
Visual p.12: OPZET

Fotografie

Drinkwaterbedrijven
Flip Franssen
Karin Oppelland
Stockfotografie
Tom Pilzecker
Vewin
Wiebe Kiestra

